

Täysistunto

Keskiviikko 27.11.2019 klo 14.01—20.47

13. Lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 30/2019 vp Ville Tavio ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Tavio, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Ville Tavio ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Siellä, missä poltetaan kirjoja, poltetaan lopulta myös ihmisiä.” Näin kirjoitti vuonna 1981 saksalainen kirjailija Heinrich Heine. Tämä varoitus olisi syytä pitää kirkkaana mielessämme, vaikka nykyään valtaapitävien ei tarvitse enää fyysisesti polttaa kirjoitettuja lausahduksia, vaan ne poistetaan ihmisten saatavilta digitaalisesta maailmasta.

Nyt on lähetekeskustelussa perussuomalaisten eduskuntaryhmän tekemä lakialoite laiksi rikoslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta. Esitämme, että pelkkien loukkaavien mielipiteiden kieltämisen sijaan kiellettäisiin vain selkeästi rikollinen toiminta. Tämä kiihottamispykälä, jota ehdotamme muutettavaksi, tunnetaan otsikolla Kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Nykyään se on laissa muotoiltu näin: ”Joka asettaa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levittää tai pitää yleisön saatavilla tiedon, mielipiteen tai muun viestin, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää rodun, ihonvärin, syntyperän, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden perusteella taikka niihin rinnastettavalla muulla perusteella, on tuomittava kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Pykälän nykyinen sisältö on hyvin ongelmallinen. Ensinnäkin kyseisen rikoksen tunnusmerkistössä puhutaan panettelusta ja solvaamisesta, joiden määrittely on helposti hyvin tulkinnanvaraista. Viime kädessä tulee riippumaan ajan hengestä, mitä tuomioistuimet pitävät panetteluna ja solvaamisena. Kyseinen pykälä kieltää nimenomaisesti tietojen esittämisen. On perin erikoinen sananvapauden rajoitus kieltää tiedon esittäminen. Ilman tietoa ei voi suojella totuuttakaan. Perussuomalaisten näkemys onkin, että tiedon julkituonti ei saa olla rikollista. Kiihottamispykälällä rajoitetaan mielipiteenvapautta, koska pykälä kieltää ilmaisemasta sellaista mielipidettä, jonka pykälän tulkitsija katsoo kielletyksi. Mielipiteet eivät voi vahingoittaa ketään, kunhan niihin ei siis liitetä uhkailua eikä muuta selvästi vaaralle altistavaa. Perussuomalaiset ehdottavat, että oikeudellisesti tuomittavaa kiihottamista kansanryhmää vastaan olisi vain uhkaaminen ja rikokseen yllyttäminen. Tämä tekisi pykälästä selkeän ja tarkkarajaisen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Sananvapaus on keskeinen perusoikeus. Jos sananvapaus koskee pelkästään sellaisia ajatuksia, joihin suhtaudutaan myötämielisesti tai joita pidetään yhdentekevinä, sananvapaudesta katoaa merkitys ja arvo. Sananvapauden on katettava myös sellaisia viestejä, jotka loukkaavat tai järkyttävät kuulijoita. Sananvapaus on oikeustieteellisessä kielessä oikeushyvä, eli oikeus, jota on perusteltua suojella oikeusjärjestelmällä. Oikeustieteellisessä mielessä kysymys siis kuuluukin: mitä oikeushyvää kiihottamispykälä suojelee?

Tällä pykälällä suojattava etu, tämä oikeushyvä, liittyy ilmapiiriin tulkintoihin ja mielikuviin. Se ei ole siis mikään suora, suojattava oikeushyvä, kuten tulisi olla. Rikoslailla pitäisi kieltää vain konkreettiseen haittaan ja oikeushyvän loukkaukseen johtavat teot. Kiihottamispykälä on abstrakti ja siksi yleisten rikosoikeuden periaatteiden valossa erittäin huolestuttava.

Pykälä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, jota ehdotamme muutettavaksi, sai nykyisen muotonsa hallituksen esityksen myötä lähes 10 vuotta sitten. Hallituksen esityksen perusteluihin kirjoitettiin tuolloin seuraavaa: ”Sananvapaudella on korostunut merkitys yhteiskunnallisen ja poliittisen keskustelun samoin kuin tieteen ja taiteen aloilla. Ehdotetuilla rikoslain säännöksillä ei rajoiteta vapautta keskustella yhteiskunnallisesti merkityksellisistä asioista. Sananvapauden ydinalueeseen kuuluvan poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun yhteydessä rajoituksiin on suhtauduttava tiukemmin kuin esimerkiksi kaupallisessa mainonnassa. Myös tieteen ja taiteen vapaus ovat tärkeitä perusoikeuksia, jotka tulee ottaa asianmukaisesti huomioon ehdotettuja säännöksiä sovellettaessa.”

Perussuomalaiset huomauttavat, että hallituksen esityksen mukaan säännöksellä ei ollut tarkoitus rajoittaa vapautta keskustella yhteiskunnallisesti merkityksellisistä asioista tai kohtuuttomasti vaikeuttaa tällaisen keskustelun käymistä. Valitettavasti lain soveltaminen ei kuitenkaan enää vastaa tuota lain esitöissä linjattua päämäärää. Esimerkiksi poliisin rajallisia resursseja käytetään vanhoista, moneen kertaan esitetyistä televisiosarjoista tehtyjen tutkintapyyntöjen käsittelyyn. Tällaiset poliisitutkinnat eivät kuulu kansalaistensa oikeuksia kunnioittavaan valtioon. Ihmisten vanhoja kirjoituksia ollaan ryhtymässä käymään läpi tiheämmällä tahdilla. Kristillisten tekstien siteeraamisesta ja hengellisen vakauksen julkisesta ilmaisemisesta voi joutua valtakunnansyyttäjän määräyksen nojalla esitutkintaan, kuten olemme joutuneet hiljattain näkemään. Jopa kansanedustajan täysistunnossa pitämästä puheenvuorosta, jossa kritisoidaan hallitusohjelman kirjauksia, voi käynnistyä esitutkinta ja syyteharkinta.

Kaikki viimeaikaiset tapahtumat ovat tehneet yhä ilmeisemmäksi, että kansalaisten sananvapautta ja yhdenvertaisuutta turvaavaa lainmuutosta tarvitaan. Viime aikojen esimerkit herättävät myös kysymyksen: Mitä tapahtuu seuraavaksi? Kiihottamispykälän käyttö saa yhä uusia ilmenemismuotoja. Esimerkiksi riski rikosvastuuseen joutumisesta saa jopa tiedotusvälineitä poistamaan arkistoistaan vanhaa materiaalia, joka saatetaan nykyään tulkita jossain loukkaavaksi. Seurauksena voi olla historian vääristelyä.

Mikä huolestuttavinta, tämä kaikki on johtamassa pelon ilmapiiriin sen suhteen, mitä uskaltaa sanoa. Ihmisillä, joilla on epäsuosittuja mielipiteitä, ei käytännössä ole keinoja tietää etukäteen, mitä Suomessa saa nykyään sanoa tarvitsematta pelätä juridisia seurauksia. Pelko poliisitutkintaan joutumisesta alkaa rajoittaa aivan tavallisten ihmisten kirjoittelua. Seurauksena on itesesensuurin ilmapiiri ja yhteiskunnallisen keskustelun köyhtyminen. Lisäksi käytäntö on osoittanut, ettei rikoslain 11 luvun 10 § suojele yhtä laillisesti, yhtä lailla kaikkia ryhmiä. Virke, vaikkapa joku sanonta, joka koskee syntyperäisiä suomalaisia, suoma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

laisia kansanryhmänä, ei anna edes aihetta syyteharkintaan, ja sitten taas toista kansallisryhmää koskevana sama virke johtaa tuomioon.

Perustuslain takaaman yhdenvertaisuuden näkökulmasta tällainen valikoiva lainsuoja on kestävä, riippumatta siitä, onko kyse lainsäätäjän alkuperäisestä tarkoituksesta vai ainoastaan liian väljän lainsäädännön mahdollistamista tulkinnoista. Voimassa oleva säännös ei täsmällisyydeltään ole rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tasolla. Kritiikin ja solvaamisen rajasta on tullut häilyvä. Tämä konkretisoituu esimerkiksi siinä, miten länsimaissa suhtaudutaan nykyään islamiin. Islamin kritisointia pidetään useasti hyökkäyksenä kaikkia muslimeita kohtaan. Tällainen asenne nostaa islamia kaiken kritiikin yläpuolelle. Lain tarkoituksena ei voi olla, eikä pidä olla, että jokin uskontoryhmä saa erityiskohtelua.

Nykyinen kiihottamispykälä on tarkoitettu lain esitöiden mukaan antamaan suojaa ennen kaikkea sellaisille väestöryhmille, jotka yleensä ovat yhteiskunnassa sosiaalisesti heikommassa asemassa ja sen vuoksi erityisen suojan tarpeessa. Tämä on varsin merkillistä, kun ajatellaan yhdenvertaisuutta. Voidaan perustellusti maailman ehkä tasa-arvoisimmassa yhteiskunnassa, Suomessa, kysyä, ovatko vähemmistöt näin valtavan erityissuojan tarpeessa. Lain tulisi kohdella kaikkia kansalaisia yhdenvertaisesti. Millekään ryhmälle ei pidä antaa erityisoikeuksia, jotka muilta puuttuvat. Lain onkin oltava tässä suhteessa hyvin tarkkarajainen ja selkeä. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tästä käydä debattia? [Perussuomalaisten ryhmästä: No, ei oikeastaan, pyydä puheenvuoro!] — Mennään puhujalistaan vähäksi aikaa ja katsotaan sitten, nouseeko tarvetta laajemmin debattiin.

17.11 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen lainsäädännössä ei ole erillistä pykälää vihapuheelle eikä vihapuheelle aseteta erillisen vihapuhepykälän mukaisia rangaistuksia. Rikoslaisissa on kuitenkin lukuisia pykäläitä, joiden perusteella vihapuheen levittäjä vastaan voidaan nostaa syyte. Yksi pykäläistä on kiihottaminen kansanryhmää vastaan, jota nyt ehdotetaan muutettavaksi. Tämä rikoslain pykälä pitää muuttaa, koska nykytilanne on se, että ihmisiä tuomitaan hyvin mielivaltaisin perustein heidän lainmukaisesta sananvapauden harjoittamisestaan — siis sananvapauden, joka on keskeinen demokratiaan kuuluva asia. Ajatellaan esimerkiksi meitä kansanedustajia. Meidät on äänestetty tänne eduskuntaan edustamaan kansaa yleisissä vaaleissa — vaaleissa, joissa äänestävä kansalainen valitsee sellaisen ehdokkaan ja sellaisen puolueen, joka hänen mielestään parhaiten ajaa hänelle tärkeitä asioita.

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on ollut Suomen rikoslaisissa jo noin 25 vuotta, ja sen määritelmä on hyvin laaja. Meneillään oleva edustaja Räsäseen kohdistuva esitutkinta kohdistuu 15 vuotta sitten julkaistuun kirjoitukseen. Ottaen edellä mainitun huomioon mielestäni esitutkintoja ja syytteitä olisi pitänyt tulla vuosien varrella kuin sieniä sateella. Miksi siis vasta viime aikoina on alettu aktiivisesti käyttää tätä pykälää jopa yli vuosikymmen sitten julkaistuihin kirjoituksiin? On selvää, että pykälää on alettu käyttää joidenkin tahojen poliittisten vastustajien hiljentämiseen. Tällainen toimintatapa on demokratian vastaista ja heikentää Suomen oikeusvaltioperiaatetta.

Sananvapauden rikkomisen lisäksi jokainen voi miettiä, kuinka paljon poliisiasemat ja tuomioistuimet tulevat ruuhkautumaan lähitulevaisuudessa, kun tätä menoa yksi jos toinenkin suomalainen joutuu rikosoikeudelliseen vastuuseen mielipiteensä ilmaisusta. Suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

rempi kysymys kuuluukin, kuinka kauas mennään taaksepäin ja mihin vuosikymmeneen vedetään se raja, että voidaan syyttää kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Vanheneeko tämä kauhea majesteettirikos milloinkaan? Lain mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikoksen syyteoikeus vanhenee viidessä vuodessa. Eli edustaja Räsänen vuoden 2004 julkaiseman kirjoituksen syyteoikeus vanheni siis vuonna 2009, kymmenen vuotta sitten, mutta nyt kuitenkin häntä saattaa odottaa syyte tuosta kirjoituksesta. Näin ollen voidaan todeta, että Suomeen on tällä hetkellä syntymässä todella omituinen tilanne, jossa ollaan taakatuovasti ja näin ollen myös lainvastaisesti tuomitsemassa ihmisiä.

Arvoisa rouva puhemies! Poliitiikka on yhteisten asioiden hoitamista. Jotta asioista voidaan päättää, on sekä kansalaisten että kansanedustajien pystyttävä tuomaan myös kärkevät mielipiteensä ja näkemyksensä julkiseen keskusteluun. Kun vain asiat riitelevät, on yhteiskunnassa asiat silloin vielä hyvin. Esimerkiksi epäoikeudenmukaisuus aiheuttaa vihaa ihmisissä. Hiljentämällä ihmisiä demokratian vastaisesti lisätään ihmisten katkeruutta yhteiskuntaa vastaan. Sensuuri, ennakkosensuuri tai nyt uutena jälkikäteen tapahtuva sensuuri on isku demokraattisen maan kansalaisen perusoikeuksiin keskustella vapaasti omasta elämästään ja yhteiskunnan ongelmista. Terveessä yhteiskunnassa on voitava tuoda faktat esiin vapaasti ilman pelkoa esituskinnasta, syytteistä tai tuomioista. Mihin olemme menossa, kun kaivelemme vuosikymmenien takaisia sanomisia? Pykälä on täysin absurdi. Tuleeko jatkossa mahdollisesti syyte, jos ja kun joku sanoo eskimoa eskimoksi?

Arvoisa rouva puhemies! Nykytilanne on se, että jos kansalainen haluaa tuoda esiin julkiseen keskusteluun erilaisia yhteiskunnallisia lieveilmiöitä, hän voi joutua sanomisistaan hyvin pienellä kynnyksellä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Näin ei voi jatkua, ja tämä lakimuutos on saatava läpi, jotta syyttömien ihmisten tuomitseminen näiden käyttäessä sananvapauttaan loppuu. — Kiitos.

17.16 Olli Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on viime aikoina käyty aktiivista ja paikoitellen varsin kiivastakin keskustelua sananvapaudesta. Aihe on äärimmäisen tärkeä, ja tässä edellä on esitetty erinomaisia puheenvuoroja. Tätä keskustelua on käyty muun muassa siitä näkökulmasta, missä kulkee sallitun ja kielletyn mielipiteen ilmaisun raja. Valitettavasti tämä raja on nykyisin veteen piirretty viiva. Rajaa on todella vaikea hahmottaa ja tunnistaa.

Käsittelyssä olevassa perussuomalaisten eduskuntaryhmän lakialoitteessa esitetään rikoslaissa säädetyn kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan lainsäädännön muuttamista. Aloite on ajankohtainen sekä erittäin tärkeä kansalaisten sananvapauden ja perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Lakialoitteessa esitetään, että jatkossa rangaistavaksi jäisi ainoastaan lainkohdassa tarkoitettua ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Lisäksi aloitteessa esitetään lainkohdan muuttamista siten, ettei rangaistusvastuu enää jatkossa koske tiedon tai mielipiteiden asettamista yleisön saataville, levittämistä yleisön keskuuteen ja pitämistä yleisön saatavilla. Rangaistusuhka liitettäisiin siten jatkossa ainoastaan muihin viesteihin kuin tietoihin ja mielipiteisiin.

Arvoisa puhemies! Perustuslain 8 §:ssä säädettyyn rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyy perustuslakivaliokunnan käytännössä sovellettu erityinen täsmällisyysvaatimus. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Nykyinen laki kiihottamisesta kansanryhmää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

vastaan on liian väljä ja tulkinnanvarainen, eikä se nähdäkseni täytä tätä edellä mainittua täsmällisyysvaatimusta. Kansalaisten on tällä hetkellä erittäin vaikea hahmottaa, missä kulkee sallitun ja kielletyn mielipiteenilmaisun raja. Tilanne on sama kuin jos liikennesäännöissä kiellettäisiin ylinopeuden ajaminen, mutta liikennemerkkit puuttuisivat teiden varsilta eikä kukaan tietäisi, missä sallitun nopeuden raja kulkee. Koska nyt kukaan ei tiedä, missä sallitun ja kielletyn mielipiteenilmaisun raja kulkee, vähentää se kansalaisten uskallusta osallistua esimerkiksi kriittiseen maahanmuuttokeskusteluun.

Arvoisa puhemies! Sananvapaus on kansalaisille kuuluva perustuslaillinen oikeus ja demokraattisen oikeusvaltion perusta. Sananvapauden rajoituksiin onkin suhtauduttava aina suurella varauksella ja kriittisyydellä. Demokraattisessa yhteiskunnassa on oltava tilaa myös kiistanalaisille ja provokatiivisille mielipiteille. Kaikki yhteiskunnalliset asiat ja ongelmat tulee saada asettaa julkisen keskustelun kohteeksi. Ilman kriittistä kansalaiskeskustelua yhteiskunnan tieteellinen, sivistyksellinen ja muu kehitys pysähtyy. On myös ymmärrettävä, että sananvapauden sensuurimainen rajoittaminen johtaa pahimmillaan kansalaisten katkeroitumiseen, kansan kahtiajakoon ja yhteiskunnalliseen epävakauteen. Kansalaisten mielipiteet ja yhteiskunnalliset tosiasiat eivät katoa sillä, että niiden sanominen ääneen kielletään.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten lakialoite toisi toteutuessaan selkeyttä nykytilanteeseen. Lainsäädännöstä tulisi tämän muutoksen myötä selkeää, täsmällistä, tarkkarajaista ja ennakoitavaa. Näiden perustelujen pohjalta, arvoisa puhemies, kannatankin tätä perussuomalaisten lakialoitetta. [Kimmo Kiljusen vastauspuheenvuoropyyntö]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko käydä debattia? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei haluta, ei vielä!] Mennään muutama puheenvuoro vielä tässä. Tässä on eri ryhmiä. Otetaan sitten pieni debattikierros. Myös lakialoiteissa on ihan perinteen mukaisesti käyty debatteja.

17.21 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on perussuomalaisen eduskuntaryhmän jättämä lakialoite kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevan pykälän muuttamisesta, ja me puhumme myös sananvapaudesta, joka on jokaisen ihmisen perusoikeus. Perussuomalaiset nostivat tämän teeman esille myös kyselytunnilla, jonka jälkeen kansalaisilta tuli todella paljon kysymyksiä ja viestejä. Yksi hyvä puhelu oli, kun ikäihminen soitti minulle ja sanoi, että minä en voi enää edes Kansanradioon soittaa ja kertoa minun mielipidettäni. Ihmisiä pelottaa, mitä he voivat sanoa, mikä on heidän sananvapautensa ja että joutuvatko he kenties jonkinlaiseen oikeudelliseen vastuuseen niistä sanoistaan. Eli kyllä tämä ihan oikeasti on ihmisten mielessä, mitä meillä voidaan Suomessa enää sanoa.

20. päivä marraskuuta Helsingin Sanomissa valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen totesi, että jokaisen pitäisi kyllä ymmärtää, mitä lakiin kirjatulla pykälällä kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tarkoitetaan, mutta kuitenkin hän myös totesi, että hän olisi valmis pohtimaan sitä, voitaisiinko rikoslakia kiihottamispykälän osalta tarkentaa, ja kiihottamispykälän ajatusta tietyn ihmisryhmän syrjinnästä voisi jotenkin täsmentää. Hän totesi näin, että säännöstä voisi jollakin tapaa terävöittää. Ymmärtääkseni kuitenkin oikeusministeri Henriksson ei tälle ajatukselle lämmennyt. Minä näen kuitenkin erittäin tärkeänä, että tiedottaminen ihmisille ja kertominen siitä, mitä Suomessa saa sanoa, olisi juurikin oikeusministerin ja oikeusministeriön tehtävänä, jotta suomalaiset tietävät, mikä on sananvapau-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

den linja tässä nyky-Suomessa. On erittäin tärkeää, että me voimme puhua, me voimme sanoa, me voimme kertoa, mitä me ajattelemme, ja erityisesti myös se, että joku määritteli sen, mitä on vihapuhe. Vihapuheesta puhutaan todella paljon, mutta loppujen lopuksi se määritelmä on aika avonainen, mitä sillä tarkoitetaan. Toivon hyvää keskustelua ja toivon, että perussuomalaisten lakialoite saa kannatusta eduskunnassa.

17.24 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! ”En ole samaa mieltä kanssasi, mutta puolustan oikeuttasi olla sitä mieltä.” Tämä valistusfilosofi Voltairen toteamus kuvaa sananvapauden ydinolemusta. Sananvapautta ja uskonnonvapautta on pidetty Suomessa itsestäänselvyyksinä, saavutettuina oikeuksina meidän hienossa vapaassa yhteiskunnassamme. Ne ovat länsimaisen liberaalidemokratian peruspilareita ja Suomessa perustuslailla suojattu.

Viime aikoina kuitenkin entistä useampi suomalainen on joutunut kysymään, mitä saan sanoa, mihin tietoihin saan viitata, mille saan nauraa, mihin saan uskoa. Suomen perustuslain mukaan jokaisella on sananvapaus. Siihen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Sananvapautta voidaan rajoittaa vain jonkin toisen oikeushyvän suojaamiseksi. Mikä on sellainen oikeushyvä, jonka vuoksi sananvapautta voi ja tulee rajoittaa? Kuinka paljon vapaassa yhteiskunnassa on oltava valmis sietämään närkästymistä, jopa loukkaantumista? Missä on sallitun ja kielletyn näkemyksen rajapyykki?

Tästä on kyse nyt käsittelyssä olevassa lakialoitteessa, joka koskee rikoslain kansanryhmää vastaan kiihottamisesta koskevan pykälän muuttamista. Lakialoitteessa ei esitetä kiihottamispykälän poistamista. Siinä esitetään pykälän muuttamista siten, että rangaistavaksi jää lainkohdassa tarkoitettua kansanryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Nykytilan ja lakialoitteen välinen oleellinen ero on, että lakialoitteen johdosta rangaistavana ei olisi enää pidettävä panettelua ja solvaamista laissa mainituilla kansanryhmän ominaispiirteisiin liittyvillä perusteilla. Myöskään tiedon ilmaisemista ei pidettäisi enää rangaistavana. On huomattava, että lakialoitteessa ei myöskään esitetä yksittäiseen henkilöön kohdistuvan kunnianloukkauksen poistamista rikoslaista. Kyse on siis kiihottamispykälän tunnusmerkistön rajaamisesta ja täsmentämisestä.

Lakialoitteen tavoite rikoslain 11 luvun 10 §:n täsmentämiseksi on mielestäni välttämätön. Lakivaliokunta arvioi aikoinaan nykymuotoisen kiihottamispykälän säätämisen yhteydessä 2010, etteivät tehtävät muutokset olisi merkitykseltään suuria. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että pykälä on nykymuodossaan monitulkintainen, jopa vaikeaselkoinen. Jopa poliisi ja valtakunnansyyttäjä ovat tulkinneet sitä eri tavoin yksittäisissä tapauksissa. Miten siis kansalainen osaisi joka tilanteessa arvioida, mitä saa ja mitä ei saa sanoa? Myös valtakunnansyyttäjä Toiviainen on haastattelussaan viitannut siihen, että pykälä vaatisi mahdollisesti täsmennyksiä.

Kyse on paitsi sananvapauden myös uskonnonvapauden rajoista. Tiedon, mielipiteen tai oman vakaumuksen ilmaisun ja sen johdosta aiheutuvan mahdollisen yhteiskunnallisen pahan mielen aiheuttamisen ei pitäisi sellaisenaan johtaa tutkintaan eikä rikossyytteeseen, saati tuomioon. Kiihottamispykälää tulkitaan vieläpä siten, että rangaistavana pidetään tunnusmerkistön täyttävän viestin pitämistä yleisön saatavilla riippumatta siitä, koska kirjoitus on tehty. Esimerkiksi edustaja Räsänen 15 vuotta sitten ensimmäisen kerran julkaistu verkosta yhä löytyvä kirjoitus on johtanut tutkintaan. Tämä näkemys jatkuvasta kiihot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

tamisrikoksesta vaikuttaa kohtuuttomalta. Väärä mielipide on kuin murha, joka ei vanhene koskaan.

Mihin tämä johtaa käytännössä? Käydäänkö seuraavaksi kirjastot läpi ja poistetaan kaikki loukkaavat teokset? Arkistojen vanhojen sketsien osalta on jo ilmeisesti käynnissä tutkinnan esivaihe. Ei voi olla niin, että ottaessaan asioihin kantaa ihmisten tulisi nykyisen lainsäädännön noudattamisen lisäksi pystyä ennakoimaan kaikki tulevat lainsäädäntömuutokset. Oikeusturvan ja taannehtivan lainsäädännön kiellon näkökulmasta: mahdoton tilanne.

Pidän selvänä, että vuonna 2011 voimaan astunut kiihottamispykälän muutos on epäonnistunut. Poliisi tekee tutkinnoissa työtään, mikä on ymmärrettävää, mutta toimimaton ja epäselvä lainsäädäntö on lainsäätäjän asia. Säännöksen monitulkintaisuus, jopa vaikeaselkoisuus, ovat ongelma yksilön oikeusturvan näkökulmasta sekä yksilön tosiasiallisen sananvapauden toteutumisen kannalta. Itsesensuuri lisääntynee, keskustelu kapenee.

Perustuslaissa turvattua sananvapautta rajoittavana lakina kiihottamispykälän tulisi perusoikeuksia koskevan rajoittamisdoktriinin mukaan olla lainsäädäntönä nimenomaan täsmällinen ja tarkkarajainen. Julkisessa keskustelussa on korostettu sitä, että Suomen kansainväliset velvoitteet rajaavat sitä, miten Suomi voi kiihottamispykälän kanssa toimia. Tämä sinänsä pitää paikkansa. Suomella on kuitenkin käsittääkseni kansainvälisten velvoitteidenkin kannalta liikkumavaraa siinä, miten kriminalisointi toteutetaan. Liikkumatilaa lisää varauma Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Arvoisa puhemies! Yleisesti hyväksytyt ja pörröiset näkemykset harvoin tarvitsevat sananvapauden suojaa. Sen sijaan yhteiskunnallisesti kiistanalaiset, jopa loukkaavat näkemykset, tarvitsevat. Mielensä pahoittaminen ei voi olla peruste rajoittaa mielin määrin toisen sanan- ja uskonnonvapautta. Kumpaa vapaa maa tarvitsee enemmän: suvaitsevaisuutta, joka ei suvaitse muiden vapautta, vai sietämistä, joka sietää muiden vapautta? Ajattelen, että loukkaantumisen sietäminen on se hinta, joka vapaasta yhteiskunnasta meidän jokaisen pitäisi olla valmis maksamaan. [Olli Immonen: Hyvä puhe!]

17.30 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa rouva puhemies! Sananvapaus voidaan ymmärtää ja ymmärretäänkin eri tahoilla hyvin eri tavoin. Itse näen, että sananvapauslainsäädännön tehtävä on ennen kaikkea suojella yksilöä instituutioilta. Ilman vapaata keskustelua ja kyseenalaistamista ei ole demokratiaa eikä kehitystä. Monet näkevät asian tismalleen päinvastoin, että lainsäädännön tehtävä on suojella instituutioita ja vallitsevia totuuksia ja uskonkappaleita yksilöltä. Tällaisia instituutioita ovat viranomaiset, poliitikot ja media. Tätä ajattelua heijastavat esimerkiksi vaatimukset niin sanotun maalittamisen kriminalisoimisesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jos viranomainen tai toimittaja esittää julkisuudessa poliittisia näkemyksiä, niin kyseisen viranomaisen tai toimittajan arvosteleminen ainakin nimeltä mainiten olisi rikollista.

Tämänhetkisessä lainsäädännössä keskeinen mielipidesensuurin ja mielivallan työväline on rikoslain pykälä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Se on ongelmallinen monessa suhteessa. Nostan tässä aiemmin mainittujen lisäksi esiin muutamia näkökohtia.

Ensinnäkin tämä lakipykälä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan. Vaikka lakipykälä ei mainitse mitään erityisiä ryhmiä, niin oikeuskäytäntö ja monet viranomaislausunnot tekevät selväksi, että laki kieltää vain tiettyihin ryhmiin kohdistuvat ikäviksi koetut lausumat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Yksi oikeusvaltion kulmakivistä on, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja että laki suojelee samalla voimalla kaikkia ihmisiä riippumatta näiden taustasta.

Toiseksi tämä laki on epämääräinen ja tulkinnanvarainen. Lakipykälää lukemalla on mahdotonta tietää etukäteen, onko jokin lausuma laiton vai ei. Jos poliisi ja syyttäjä ovat keskenään erimielisiä jonkin lausuman lainmukaisuudesta, tai hovioikeus ja korkein oikeus, niin miten tavalliselta kansalaiselta voidaan edellyttää tällaista tulkintataittoa? Tämä lienee tarkoituskin. Kun ei ole varmuutta, ihmiset ovat varmuuden vuoksi hiljaa. Sensuuria ei tarvita, jos lainsäädäntö ajaa ihmiset itsesensuuriin.

Sananvapauden tukahduttaminen tapahtui itse asiassa tismalleen samalla tavalla Neuvostoliitossa. Sielläkin perustuslaki takasi sananvapauden. Kuitenkin kaikki tiesivät, että kiihotusta, lietsontaa ja huliganismia koskeva lainsäädäntö oli tulkinnaltaan hyvin venyvä ja että mikä tahansa vallanpitäjien tai vallitsevan yhteiskuntaideologian kannalta ikävä ilmaisu johti syytteeseen, tuomioon ja muihin vaikeuksiin.

Monet kysyvät, miksi vihan lietsonnan pitäisi olla sallittua. Nyt kyse ei ole siitä. Kyse on siitä, mikä kaikki katsotaan rikolliseksi vihan lietsonnaksi. Perussuomalaisten lakialoitteessa esitetään, että kriminalisoinnin piiriin jää väkivallalla uhkaaminen tai siihen yllyttäminen. Esitämme siis, että pykälän sisältö vastaisi rikosnimikettä. Nyt pykälä sisältää myös sellaiset ilmaisut, jotka eivät kiihota ketään mihinkään.

Vihapuhelainsäädäntö edustaa hiipivää totalitarismia. Se on ase, jota käytetään poliittisesti väärää mieltä olevien vainoamiseen ja hiljentämiseen. Moni ihminen vastustaa perussuomalaisten politiikkaa ja tuntee siksi vahingoniloa siitä, että perussuomalaisia tutkitaan, syytetään ja tuomitaan tämän lain nojalla. Tällainen lainsäädäntö on kuitenkin eräänlainen Frankensteinin hirviö. Vihapuhelakien kannattajat, jotka ovat luoneet tämän hirviön ja ruokkivat sitä, luulevat olevansa siltä itse turvassa. Kun he jäävät itse sen uhriksi, he hämmästelevät, että eikös tämän pitänyt koskea vain perussuomalaisia.

Viime aikoina on puhuttu paljon edustaja Räsäsen kohdistuvasta rikostutkinnasta, joka liittyy Raamatun siteeraamiseen. Edustaja Räsänen on itse ansiokkaasti nostanut esiin tämän tutkinnan absurdiuden, enkä mene nyt siihen. Huomautan kuitenkin, että vielä vuonna 2015 edustaja Räsänen oli tarmolla mukana kivittämässä perussuomalaisten edustaja Immosta, jonka monikulttuurisuuskriittisestä kirjoituksesta nousi laaja kohu. Tuolloin edustaja Räsänen sanoi: "Vihapuhe on vaarallista, sillä se valitettavan usein johtaa vihatekoihin."

Mielestäni pahinta politiikassa on se, että ihmisillä ei ole periaatteita, joita sovellettaisiin kaikkiin eteen tuleviin tapauksiin. Pysyvien periaatteiden tilalla on poliittinen tarkoituksenmukaisuus ja tapauskohtainen pohdinta. Tässä suhteessa olen hyvin ylpeä puolueestani. Me puolustamme teitä, edustaja Räsänen, tietoisena siitä, että te ette puolustaneet, ettekä puolustaisi, meitä. Toivon, että mietitte tätä asiaa hetken.

Niin poliitikot kuin toimittajat ja oikeusoppineet ovat viime päivinä ihmetelleet kymmeniä vuosia vanhoihin sketsiohjelmiin liittyviä rikostutkintoja. Kuitenkin vielä hetki sitten samat ihmiset olivat sitä mieltä, että kiihottamispykälä on aivan riittävän selkeä. Kuitenkin lakiteksti mahdollistaa juuri tällaiset tulkinnat, jos tulkitsija on riittävän fanaattinen.

Arvoisa puhemies! Kiihottamispykälä nykyisessä muodossaan ei suojele kansanryhmiä vaaralliselta kiihottamiselta tai muulta haitalta. Sillä pyritään suojelemaan ihmisiä loukkaantumiselta ja pahalta mieleltä. Pahalta mieleltä suojeleminen rikoslilla on vaarallista, koska se tekee ihmisistä kyvyttömiä käsittelemään pahaa mieltä. — Kiitos. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Otetaan debatti tähän, jos nyt sitä syntyy. Pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

17.38 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho tässä suorana sitaattina sanoi äsken, että ”vihapuheen rajoittaminen on totalitarismia”. Sanoisin pikemminkin päinvastoin, vihapuhe on avointa totalitarismia. Kannattaa muistaa, että täällä on käyty hyvää keskustelua sananvapaudesta periaatteena. Me kaikki jaamme sen. Sananvapaus on keskeisimpiä perusoikeuksia suomalaisessa yhteiskunnassa, ja niin pitää ollakin, mutta sitä ei voi käyttää bulvaanina panettelulle ja solvaavalle puheelle niin kuin tässä keskustelussa nyt käytetään. Kaikki kansainväliset ihmisoikeussopimukset, mukaan lukien Euroopan ihmisoikeussopimus sinällään, lähtevät liikkeelle siitä, että ihmisen pahoinpitely, henkinen tai fyysinen pahoinpitely, ei ole sallittua. Tässä suhteessa sananvapaus, jos se on henkistä pahoinpitelyä, ei voi olla mahdollista. Sitä nimenomaan kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat rajoittamassa. Missä on raja, täällä kysytään useissa puheenvuoroissa, mihin laitetaan se raja, mikä on tällä kiihotuspuheella. Missä se raja on? [Jukka Mäkynen: Sano sinä! — Arja Juvonen: Missä se on?] Missä on muuten rikosoikeudellinen raja — miten se määritellään, kun puhutaan fyysisestä pahoinpitelystä? Ei siinäkään ole selkeätä rajaa sen kummemmin määrittelyissä. Se joudutaan selkeästi [Puhemies: Aika!] — meillä on erityyppisiä tapoja koskettaa fyysisesti toisiamme eikä se ole aina pahoinpitelyä. [Puhemies: Aika!] Tässä täytyy tunnistaa, että nämä ovat... [Puhemies: Aika!]

17.39 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä sananvapauskysymys on otettu täällä keskusteluun. Itsekin aion tästä vielä käyttää puheenvuoron, mutta sen verran haluan kommentoida tuohon edustaja Halla-ahon käyttämään puheenvuoroon, kun hän väitti, että olisin ollut kivittämässä edustaja Immosta vuonna 2015. Olin aika hämmästynyt tuosta lausunnosta. Se on tullut aikaisemminkin vastaan. Itse tarkistin oikein sieltä vuodelta 2015 sen blogikirjoitukseni, johon tässä viitataan, enkä siinä mielestäni edustaja Immosta ole millään tavalla kivittämässä. Edelleenkin allekirjoitan tuon lauseen vihapuheesta ja selitän sitä kohta tarkemmin. Mutta kiistan sen, että edustaja Immosta olisin ollut kivittämässä, ja toivon, että kertoisitte, missä olen näin tehnyt.

17.40 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljuselle haluaisin esittää kysymyksen: tiedätkö te, mikä on vihapuheen ja vihaisen puheen raja ja määritelmä, voisitteko kertoa sen minulle? [Leena Meri: Ei osannut!]

17.41 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin muistuttaa tätä salia, että sananvapaus ei ole absoluuttinen perusoikeus, vaan meillä on useita perusoikeuksia, mitkä ovat rinnastettuina, alistettuina toisiin. Haluan myös muistuttaa siitä, että Suomea velvoittaa kansainvälisten sopimusten perusteella yksiselitteisesti se, että kiihottamista kansanryhmää vastaan ei voida poistaa rikoslaista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei olla poistamassa!] Tähän otti Hesarin artikkelissa kantaa neljä meidän tällä hetkellä voimassa olevaa oikeustieteilijää, ja he olivat aika yksiselitteisiä. Haluan myös muistuttaa, että keskeisessä asemassa on Yhdistyneiden kansakuntien rotusyrjintäsopimus, jonka takia kiihottaminen kansanryhmää vastaan lisättiin aikanaan rikoslakiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Jotenkin toivoisin, että meillä jokaisella olisi edes sellainen yritys kunnioittaa toinen toisiamme enemmän tällaisessa poliittisessa keskustelussa. [Leena Meri: Tämähän on ollut ihan asiallista keskustelua!]

17.41 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Forsgrénilta ilmeisesti jäi tämä aiempi keskustelu huomiotta syystä tai toisesta ja tämä lakialoitte lukematta. Lakialoitteessahan ei suinkaan esitetä, että kiihottaminen kansanryhmää vastaan poistettaisiin rikoslaista vaan että siitä poistettaisiin epämääräiset elementit, niin että lakipykälä olisi selkeä ja oikeusvarmuus paranisi.

17.42 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää kysyi minulta, missä kulkee vihapuheen ja vihaisen puheen raja. Minä kysyn edustaja Mäenpäältä, missä kulkee tuuppaamisen ja lyömisen raja. Nämä ovat ihan samalla tavalla määrittelykysymyksiä, [Leena Meri: Tässä keskustellaan nyt sananvapaudesta!] mistä me lähdemme, missä on pahoinpitely.

Olennessa seikka, kun täällä edustaja Tavio sanoi, että kiihotuspykälä on abstrakti: Sanan käyttö on aina abstraktia. Siinä on abstraktista ilmiöstä kysymys. Ja kun te puhutte siitä, että tässä nimenomaan on pelon ilmapiiri luotu siitä, mitä uskaltaa sanoa, kyllä on itsessään selvä asia, että niissä yhteiskunnissa, joissa on solvaavaa panettelua vähemmistöä kohtaan, muita kansanryhmiä kohtaan, kiihotusta ja niin edelleen, on huomattavasti suurempi pelon ilmapiiri niillä ihmisillä, jotka joutuvat solvauksien ja tämän henkisen pahoinpitelyn kohteeksi. Se on huomattavasti suurempi ongelma kuin se, että ihminen harkitsisi sanojaan, suhtautuisi toiseen ihmiseen, vaikka olemme eri mieltä, kunnioittaen [Puhemies koputtaa] tässä keskustelussa. Solvaaminen on aivan jotain toista. [Puhemies: Aika!] Jokainen tietää sen.

17.43 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Loukkaantuminen on osa kaikkea debattia. Silloin kun käydään mielipiteenvaihtoa, niin jotta sitä voidaan käydä vapaasti, siihen sisältyy aina riski, että toinen loukkaantuu — varsinkin politiikassa se on osa poliittista debattia.

Sinänsä on hyvä, että hallituksesta on muutama edustaja paikalla. Soisin olevan enemmänkin ja kuulevani argumentteja, sillä nyt nuo argumentit eivät oikein kuulosta kovin vakuuttavilta, kun alatte puhumaan vaikka pahoinpitelystä, jossa on kuitenkin aika selvä rajanveto. [Kimmo Kiljunen: Missä se raja on?] Suomen tuomioistuinlaitos on tehnyt aika selvät rajanvedot, ja meillä on lisäksi esimerkiksi lievä pahoinpitely.

Te puolustatte tunteiden loukkaantumista, kun te ette osaa määritellä itsekään tuota rajanvetoa näille. Se on vaan demokratiassa välttämätöntä, että on olemassa se loukkaantumisen mahdollisuus. Ei sitä kannata pelätä.

17.44 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Forsgrénille: olen samaa mieltä siitä, että tämän kiihottamispykälän poistaminen rikoslaista ei kansainvälisten velvoitteiden kannalta ole mahdollista, mutta tuossa samaisessa haastattelussa, johon viittasitte, tuotiin esille, että joidenkin asiantuntijoiden mukaan tällaista liikkumavaraa Suomella tosiasia on.

Vuonna 70, kun tämä kiihottamispykälä tuotiin rikoslakiin, se liittyi nimenomaan tähän Yhdistyneiden kansakuntien kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevaan kansainvä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

liseen yleissopimukseen, sen ratifiointiin, ja nyt on huomattava, että tämä 2011 voimaan tullut muutos, joka liittyi Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan hyväksymiseen, toi tähän pykälään erityisesti sellaisia elementtejä, jotka nyttemmin soveltamisen yhteydessä ovat osoittautuneet ongelmallisiksi. Suomi on tältä osin tehnyt tosiaan sen varauksen, johon tuossa omassa puheenvuorossanikin viittasin.

17.45 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin hieman odottanut edustaja Kiljuselta tarkempaa rajanvetoa tähän asiaan, sillä niinhän on, että jos lainsäätäjäkään ei osaa oikein arvioida tätä rajanvetoa, niin silloinhan me olemme ongelmissa. Tämä epämääräisyys on sinällään historiasta tuttua. Esimerkiksi Neuvostoliitossa artikla 70:n 2 momentissa kiellettiin sellaisen propagandan ja valheellisen informaation levittäminen, joka tähtää Neuvostoliiton poliittisen ja sosiaalisen järjestelmän arvosteluun. Eikö kuulosta tutulta?

17.46 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Junnila ja Tavio ovat oikeassa siinä, että minun on vaikea määrittää sitä rajaa, missä puhutaan solvauksesta, henkisestä pahoinpitelystä aidolla tavalla tai panettelusta ja kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Ehdottomasti lainsäätäjänä minulla on vaikeuksia määrittää se tarkka raja. Mutta niin oli edustaja Taviollakin vaikeuksia määrittää raja, kun minä kysyin häneltä, missä on tuuppaamisen ja lyömisen raja, kun määritellään pahoinpitelyä. Ja te totesitte minulle vastauksen: En minä pysty vetämään rajaa, tuomioistuim joutuu vetämään sen rajan. Minä vetoan samalla lailla: meillä on lainsäädäntö olemassa, ja se on tuomioistuimen tehtävä sitten katsoa, missä kohdassa tämä pahoinpitely on mennyt henkisellä puolella niin vaikeaksi, että se täyttää kriteerit kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Tämä riittänee varmaan vastaukseksi.

17.47 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tuossa debatissa ei riittänyt minuutin vastausaika siihen, että alkaisin erittelemään pahoinpitelyä ja tätä. Nyt puhuttiin kuitenkin ihan eri pykälästä. Se on aivan eri rikos. Siis pahoinpitelyssä tuotetaan sille uhrille suoraa väkivaltaa. Pahoinpitelyllä suojattava oikeushyvä on ihmisen ruumiillinen koskemattomuus. Sen sijaan tälle kiihottamispykälälle, kuten tuossa avauspuheenvuorossani selostin, ei ole löydettävissä tällaista selvää oikeushyvää, koska se ei suoraan loukkaa ketään. Me täällä länsimaissa kuitenkin olemme aika pitkälti ajatelleet, että täytyy olla joku suora seuraus, jotta se toiminta voi olla rikollista. Kun minä olen kysynyt tätä oikeusoppineilta, olen huomannut, että tämä on heillekin hyvin vaikea määritellä, ja hekin ovat vastanneet vain, että kun tässä ikään kuin johdateltaisiin sellaiseen ajatukseen, että alkaisi syntymään niitä rikoksia. Perussuomalaiset haluaisivat siis, että nämä rikokset [Puhemies koputtaa] olisivat tarkkarajaisia eli ne olisivat yllyttämistä tai suoraa [Puhemies koputtaa] väkivallalla uhkaamista.

17.48 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kuitenkin tässä keskustelussa kiinnittää huomion siihen, kun kuulin tässä pari puheenvuoroa sitten, että perussuomalaisten ryhmästä todettiin, että olisi suonut, että tässä keskustelussa olisi ollut enemmän hallituspuolueitten jäseniä osallistumassa. Eiväthän lakialoitteet ja ne keskustelut sillä tavoin toimi. Näissä lakialoitteissa, joita kansanedustajat tekevät, on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

hyvin monenlaisia lakialoitteita. Useissa on allekirjoittajina sekä hallituspuolueen että oppositiopuolueen edustajia, ja täällä näissä keskusteluissa useimmat meistä edustavat ehkä lähinnä omaa mielipidettään ja omaa sitoutumistaan, kun on kirjoittanut lakialoitteeseen nimensä alle, joten tällaiseen keskusteluun tässäkin yhteydessä, tämän lakialoitteen kulusa, on turha vetää rajaa siinä, että täällä pitäisi olla hallituspuolueitten kansanedustajia [Puhemies koputtaa] tai kenties ministereitä vastaamassa. Näin ei todellakaan ole.

17.49 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ei huolta, olen kyllä tietoinen, mikä teidän lakiesityksenne on, olen lukenut sen. Olisinkin kohdistanut seuraavan kommenttini edustaja Vestmanille, mutta hän ennätti lähteä. Hän sanoi, että tässä saattaisi olla liikkumavaraa, kun esimerkiksi tässä samaisessa artikkelissa Helsingin yliopiston rikosoikeuden professori Sakari Melander sanoo näin: ”Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on myös ottanut laajasti kantaa kiellettyyn vihapuheeseen. Nähdäkseni suomalaisessa lainsäädännössä ei ole kovin paljon liikkumavaraa muuttaa edes sitä, millainen teko olisi rangaistavaa kiihottamista kansanryhmää vastaan.”

17.50 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt muistuttaisin kuitenkin, että käytännössä tänä päivänä kiihottamispykälä ei suojele yhdenvertaisesti kaikkia ryhmiä. [Kimmo Kiljunen: Miksi ei?] Lause, joka syntyperäisiä suomalaisia koskevana ei anna aihetta edes syyteharkintaan, johtaa tuomioon, kun se koskettaa toista kansallisuusryhmää. Miettikää hetki. Kyllä tässä laissa on sorvaamista.

17.51 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty keskustelua vihapuheesta, ja ajattelen, että kyllä se käsite on olemassa ja sitä tapahtuu yhteiskunnassa ja keskuudessamme, ja jokaisen varmasti on hyvä omia puheitaan miettiä, [Arja Juvonen: Ei tiedä, mitä voi sanoa!] että ovatko ne vihapuhetta vai ovatko ne hyvää puhetta, mutta olen kyllä sitä mieltä, että se on erittäin ongelmallinen käsite lainsäädäntöön vietyinä. Koko vihapuhe-termillehän ei ole kansainvälisesti tai kansallisesti vakiintunut määritelmää, enkä pitäisi sitä todellakaan millään tavalla onnistuneena, jos sellaista lainsäädäntöä lähdetäisiin säätämään. Olen samaa mieltä siitä, että tämänhetkinen kiihottamispykälä, josta nyt puhutaan, on kyllä varsin epäselvä, ja siitä [Puhemies koputtaa] kohta käytän vähän pidemmän puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, vastauspuheenvuoropainike on nyt poistettu käytöstä. Siirrytään kohta puhujalistaan, mutta otan vielä tässä edellisen puhemiehen aikana tulleet pyynnöt, niin saadaan jokainen halukas listalle vielä mukaan.

17.52 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme usein kuulleet perustuslakivaliokunnassa ja muutenkin julkisuudessa Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtajaa Markku Jokisipilää, joka jatkuvasti muistuttaa siitä, että vihapuhe ei ole määritelty termi. Siitä huolimatta, kuten edustaja Räsänen sanoi, tässäkin keskustelussa on esiintynyt, että vihapuhe sitä ja vihapuhe tätä.

Haluaisin häneltä tällaisen sitaatin 19.12.2017 todeta. Jokisipilä toteaa: ”Viha on tunne, eikä tunteita voi kriminalisoida. Sananvapauteen kuuluu myös oikeus esittää sellaisia mielipiteitä, jotka voivat loukata tai järkyttää tiettyjä ihmisryhmiä. Vihapuhe-termi kääntyy helposti työkaluksi keskustelun tukahduttamiseen, jopa poliittisiin ajojahteihin.” Ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

tämä on Jokisipilän ajatuksia, emme ole siis yksin. Tämä ei ole mitään perussuomalaisten omaa ajattelua yksin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustajat Mäkelä ja Juvonen vielä, sen jälkeen puhujalistaan.

17.53 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan varsinaisessa puheenvuorossani laajemmin kantaa aihepiiriin ja sellaisiin näkökohtiin, joita kenties ei vielä ole tuotu esille useisiin kertoihin. Mutta tässä yhteydessä haluan korjata sellaisen hyvin yleisen tähän aihepiiriin liittyvän ohipuhumisen, että mistä tässä ylipäänsä puhutaan. Tässä ei puhuta siitä, onko joku puhe miellyttävää. Tässä ei puhuta siitä, edustaako joku puhe sydämen sivistystä, kuten kokoomuksen suunnalta esitettiin, kun tätä asiaa kyselytunnilla sivusin. Ei siitä ole kysymys.

Kysymys on siitä, mitä yhteiskunta kriminalisoi, mitä vastaan yhteiskunta käy väkivaltamonopolinsa voimin, yksilöä vastaan, vaientaen yksilön, vieden hänet poliisikuulusteluihin, antamalla hänelle tuomion, kenties jopa vankeustuomion, ainakin teoriassa se on lain perusteella mahdollista. Nyt puhutaan tämän vakavuusasteen asioista, ei mistään hyvän käytöksen kultaisesta kirjasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Juvonen ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.54 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin valtakunnansyyttäjä Raija Toiviainen on todennut, että hän olisi valmis pohtimaan sitä, voitaisiinko rikoslakia kiihottamispykälän osalta tarkentaa. Minun mielestäni tämä on kyllä aika tärkeä viesti, mikä meidän täytyy kuulla, joskaan oikeusministeri ei tästä nyt ollut innostunut.

On ollut myös hyvin hämmäntävää, että muun muassa vanhoista televisiosarjoista ja vanhoista sketseistä on tehty kanteluita ja tutkitaan sitä, onko kysymys kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Tähän oikeusministeri vastasi 23.11., että onhan tämä vähän kummallista. Mutta hämmästyminen ja kummeksunta eivät kyllä auta, vaan kyllä todella on pohdittava sitä, tulisiko tätä lakipykälää jollakin tavalla tarkentaa, ja perussuomalaisilla on tähän hyvä ehdotus ja esitys.

Mitä tulee siihen, keskustellaanko täällä lakialoitteesta: minusta on hieno asia, että kansanedustajat kokevat mielenkiintoa keskustella myös muiden tekemistä lakialoitteista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Takaisin puhujalistaan.

17.55 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakialoitetta lämpimästi.

Viimeaikaisten tapahtumien jälkeen on aivan selvää, että laki kansanryhmää vastaan kiihottamisesta tarvitsee pikaista korjaamista. Valtakunnansyyttäjä on lähtenyt pensselöimään voimassa olevaa lakia varsin lavealla pensselillä vedellen sinne tänne ilmeisen kiihkeässä tilassa. Helsingin Sanomien haastattelussa kuitenkin 20.11. hän itsekin myöntää, että säännöstä tulisi täsmentää ja terävöittää. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä on tätä samaa mieltä, ja siksi olemme jättäneet nyt tämän lakialoitteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntömme lähtökohtana on laillisuusperiaate, eli ketään ei saa taannehtivasti pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Laillisuusperiaatteeseen sisältyy myös täsmällisyysvaatimus. Lain tulee täsmällisesti osoittaa, mitkä teot säädetään rangaistavaksi, eli laki ei saa olla epämääräinen. Nämä ovat keskeisiä oikeusperiaatteita, jotka suojaavat kansalaisia viranomaisten mielivaltaa vastaan. Lain tulee olla siis niin tarkasti määritelty, että jokainen tietää sen perusteella, mitkä teot ovat laittomia. Myös lain tulkinnan tulee olla ennakoitavaa. Sen ei pidä muuttua sen perusteella, ketkä henkilöt ovat maamme ylimmissä oikeudellisissa viroissa tai hallituksessa. Nyt näin kuitenkin on tapahtunut.

Haastattelussaan nykyinen valtakunnansyyttäjä muun muassa toteaa, että kontekstilla on väliä. Esimerkiksi sillä, onko puheen esittäjä yhä samaa mieltä siitä, mitä joskus tuli sanottua tai kirjoitettua. Olisi mielenkiintoista tietää, mihin lainkohtaan tämä perustuu. Se, että tehokkaalla katumisella voisi välttää syyttäjän jahdin, on kyllä erikoinen ajatus. Siis pelotellaan toimilla, jos et kadu.

Arvoisa puhemies! Uhkaaminen ja yllyttäminen rikollisiin tekoihin on aiheestakin tuomittavaa, eikä perussuomalainen eduskuntaryhmä esitäkään siihen muutosta. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan on kuitenkin nykyisellään niin tulkinnanvarainen laki, että mielipiteen esittäjä ei voi ennakkoon tietää, rikkooko hän sitä vai ei. Lain tulkinta on ollut myös siten mielivaltaista, että samankaltaisesta teosta on voitu aloittaa tutkinta tai jättää tutkimatta riippuen henkilöstä, joka mielipiteen on esittänyt. Tällainen tulkinnanvaraisuus ja lakipykälien valikoiva käyttö on luonteeltaan poliittista ja pyrkii tukahduttamaan tietyistä aiheista käytävää keskustelua sekä määrittelemään sananvapauden rajoja hyvin kapeasti. Lain tulisi kuitenkin olla puolueeton ja sama kaikille. Lain esitöiden mukaan kiihottaminen kansanryhmää vastaan -pykälällä suojellaan ainoastaan vähemmistöryhmiä. Tuomioistuinten tulkinnat ovat tukeneet tätä ajatusta. Laki ei siis ole yhdenvertainen, niin kuin rikoslain kuuluisi olla. Ihmettelenkin, miksi vähemmistöille tulisi sallia erivapauksia suhteessa valtaväestöön.

Arvoisa puhemies! YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 19 artikla kuuluu näin: ”Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.” Julistuksen 30 artikla sanoo: ”Mitään tässä julistuksessa ei saa tulkita niin, että valtio, ryhmä tai yksityinen henkilö voi sen perusteella katsoa oikeudekseen tehdä sellaista, mikä voisi hävittää tässä määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.”

Sananvapaus on yksi perusoikeuksista ja sellaisista pilareista, joille koko länsimainen yhteiskuntamme on rakentunut. Epäoikeudenmukaisen yhteiskuntajärjestyksen ensimmäisenä tunnusmerkkinä onkin usein sananvapauden puuttuminen. Sellainen pohjoiskorealainen sananvapaus, jossa mitä vaan saa sanoa mistä vaan, mutta seuraukset tulee kärsiä, on tuskin sananvapautta lainkaan.

Oikeusministeri Henriksson kertoi lakivaliokunnan julkisessa kuulemisessa, että viime vuosien aikana Euroopassa on niin kutsuttu vihapuhe yltynyt. Tämä vihapuheeksi nykyään kutsuttava kansalaisten ketutus taisi alkaa vuodesta 2015, jolloin eurooppalaiset valtiot antoivat hallitsemattoman maahantulon alkaa. Tästä kansalaiset suuttuivat ja alkoivat kritisoida toimintaa niillä sanoilla ja taidoilla, joita kullakin on käytössään. Kaikki eivät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

osaa tehdä sitä sivistyneesti. Nyt, kun seuraukset ovat näkyvissä monen arjessa, näyttää tulleen hätä käteen ja suita yritetään tukkia jopa kansanedustajilta.

Me emme pelkää. Mutta moni tavallinen kansalainen joutuu miettimään, mitä he voivat sanoa. Ollaan todella kaltevalla pinnalla. Sen sijaan, että lainsäätäjät pyrkisivät vähentämään tätä ärsytystä aiheuttavaa politiikkaa, he tukkivat ihmisten suut. Ei näin. Huono ja karkea käytös ja rikollinen toiminta ei ole sama asia, ja senkin vuoksi on syytä tätä lakia esittää.

Ja täytyy kyllä nyt sanoa, että kun kansanedustajan vakaumusta tai toisen — omasta mielestäni maan parhaan koomikon — vanhoja sketsejä aletaan kaivella, ollaan kyllä tottaalisien metsässä. Mikäli valtakunnansyyttäjä kiihottuu tällä tavalla, olisi pikemminkin tutkittava kenties hänen toimiaan. Mutta me teemme sitä, mitä me voimme, ja tässä tapauksessa se on lain muuttaminen. Nyt on pakko, ennen kuin olemme kirja- ja toisinajattelijoiden rovioilla.

Arvoisa puhemies! Sananvapautta joko on, tai sitä ei ole.

18.01 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Mäkelä minusta hyvin hetki sitten kiteytti juuri sen, että puhumme rikoslain säädöksestä. Emme puhu siitä, mikä on kenestäkin mukavaa tai pitäisikö meidän antaa käyttäytymisnormeja tai voisimmeko täällä sopia, että sanomme häntä herra puhemieheksi tai jotain muuta, puheenjohtajaksi, tai mitä meidän pitäisi täällä keskustella. Siitä ei ole kysymys, vaan nimenomaan siitä, juuri niin kuin Mäkelä sanoi, että tämä väkivaltakoneisto käy kimppuumme, ja rikosoikeushan on aina se viimesijainen keino puuttua asioihin.

Tämän pykälän ongelma on se, että tämä ei ole millään lailla ennustettava. Ihmiset eivät voi sen perusteella käyttäytyä oikein. Rikoslain tehtävä on ohjata ihmisten käyttäytymistä, ennaltaehkäistä rikollisuutta ja rikollista toimintaa. Mutta kun ihminen ei tiedä, milloin hän syyllistyy tähän niin sanottuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, niin se jää arvailujen varaan.

Tuossa edustaja Immonen perussuomalaisista otti ihan hyvän esimerkin tästä nopeusrajoituksesta. Itse jäin miettimään, että jos vaikka lukisi siellä seinässä jossakin kyltissä 60—80, ja jälkikäteen sitten katsotaan, oliko se sitten kumminkin 60 vai 70, niin me varmasti täällä olisimme aivan kauhuissamme ja sanoisimme, että tähän pitää nyt ehdottomasti puuttua. Ihmisten pitää voida asioista keskustella.

Kuten tuossa äsken toin esille tuon Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtajan Markku Jokisipilän, niin hän on usein ottanut puheeksi tämän vihapuheen, että sitä ei ole määritelty, vaikka sitä täällä jopa ministerin aitiassa käytetään ja siihen vedotaan. Ja kuten hän totesi, niin ihmisten pitää voida esittää vihaisiakin tunteita. Tämä on tällainen jonkinlainen vihaisuuden hallinta. Hän toteaa myöskin tässä samassa haastattelussa, että tämän asian voi kääntää myös niin päin, että jos ihmisiltä viedään foorumit pettymyksen ja vihanakin sanalliseen ilmaisuun, se ennemmin tai myöhemmin purkautuu muita väyliä pitkin ja paljon vaarallisemmin. Oikeastaan ihan toisinpäin, mitä ehkä edustaja Räsänen aikaisemmin sanoi, että helposti vihapuhe johtaa tekoihin. Jokisipilä ainakin näki tämän asian myös niin päin, että jos ihmiseltä viedään mahdollisuus puhua, niin se purkautuu kyllä jollakin lailla. Ja ainahan meille sanotaan, että asioista pitää puhua, ja kuten edustaja Rantanen äsken oivallisesti sanoi, niin jokainen tekee sen omalla tyylillään. Totta kai voi aina miettiä, miten asiat sanoo, mutta kaikki eivät sano niitä samalla tavalla — sieltä tulee vähän niitä ärräpäitä. En minä ainakaan siihen pyörä, olen itsekin paljon niitä asioita kuullut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Mietin juuri tätä, mihin tämä on menossa, elikkä tähän itse- ja ennakkosensuuriin. Näitä anteeksipyyntöjä alkaa ladella, ja ihmiset jo etukäteen ruoskivat itsensä ihan siltä varalta, jos joku syyttäjää sattuisi innostumaan. Enemmistön puolesta ei olla huolissaan. Erään keran Aamupostissa, paikallislehdessä, luki, että juoppoputka suljetaan. Mietin sitten, että ovatko ne kaikki juoppoja, jotka ovat siellä yön olleet. Mutta ei se ketään häirinnyt, koska siellä oli suomalaisia miehiä. Tai sitten vanha sarja ”Onks Viljoo näkynyt?” tai Uuno Turhapuro. Siinähan nauretaan suomalaisen miehen karikatyyrille ihan mennessä tullen, ja ei meistä varmaan kukaan ole ajatellut vielä Uunosta tutkintapyyntöä tehdä. [Olli Immosen välihuuto] Tai sitten Justiina, oikein niin kuin... Minullekin on joskus sanottu, että olit ihan kuin Justiina. Minua lähinnä naurattaa. Mutta jos minä olisin sitten joku vähemmistön edustaja, niin olisinko minä sitten loukkaantunut ja tehnyt siitä rikosilmoituksen? Ei tule mieleenkään. Tätä täytyy käsitellä laaja-alaisesti.

Ja jos ajatellaan näitä perusoikeuksia, niin kuin sananvapaus tai oikeus terveeseen ympäristöön tai laillisuusperiaate ja muu, niin ne ovat kaikki yhtä tärkeitä perusoikeuksia. Ehkä oikeus elämään on sellainen, joka punninnassa on korkeimmalla, kun tuossa edustaja Forsgrén näitä pohdiskeli. Niille ei nyt varsinaista etusijaa ole missään oikeuskirjallisuudella pystytty antamaan, niihin tulee aina näitä jännitteitä. Mutta jos ajatellaan tätä, mitä perussuomalaiset nyt ehdottaa, niin se täyttää sekä laillisuusperiaatteen että sananvapauden. En oikein näe sitä, että mikä siellä olisi semmoinen oikeushyvä, mitä pitäisi erityisesti suojella tietyn kansanväestön osalta. Oli sitten mikä tahansa vähemmistö, niin minä en oikein näe sitä perusoikeutta, mitä siellä pitäisi suojella. Ehkä Forsgrén sitten sitä enemmän vielä avaa.

Minkä näen tässä vielä yhtenä ongelmakohtana, on tämä vanheneminen. Elikkä jos ajatellaan perinteisesti, niin murha on ainoa, mikä ei vanhene. Nyt kun sinä olet joskus jotain kirjoittanut tai sanonut humoristisessa elokuvassa, ajan hengen tuotteessa, niin sitten sinä saat jälkikäteen pelätä, että milloin se miekka heiluu. Tämä on tosi vakava asia, ja toivoisin, että kansanedustajat heräisivät tähän. Tätä ei valitettavasti ollut allekirjoittanut kuin perussuomalaisten eduskuntaryhmä, joten vaikka olen lakivaliokunnan puheenjohtaja, en pysty vaikuttamaan asiaan. Emme pysty käsittelemään tätä todennäköisesti, kun meillä ei ole siellä riittävästi allekirjoituksia. Mutta kannatan tätä esitystä ja toivon, että tämä menee läpi.

18.07 Ano Turtiainen ps: Arvoisa puhemies! Mitä on sananvapaus? Ilman vapautta loukata sananvapaus lakkaa olemasta. Jokaisen pitää saada loukata ja arvostella vaikka kaikkia uskontoja, kansoja, ihmisryhmiä, jääkiekkojoukkueita tai poliittisia aatteita tai mitä tahansa muitakin kollektiivisia ryhmittymiä tai lahkoja. Jos jokin pahasti, rajusti tai vaikka törkeästi sanottu tai ilmaistu olisi jonkun mielestä halveksittava teko, sitä ei pidä sotkea juridiikkaan.

Myös Helsingin Sanomien viime vuonna julkaisema kuva USA:n presidentistä ja siasta kuuluu sananvapauteen. Edustaja Päivi Räsänen tuolloin sanoi, että valtiovallan on puuttuttava asiaan. Ei pidä. Valtiovallalla ei ole mitään asiaa puuttua yksityisen julkaisijan sisältöön. Asianomistajat voivat nostaa syytteet herjauksesta, jos haluavat. Tosin lainsäädännössämme herjauksen rima on poliitikkojen kohdalla paljon korkeammalla, ja hyvä niin. Myös vasemmistolaisen propagandan julkaisemisen ja tilaamisen pitää lain mukaan olla mahdollista. Samoin verovaroiillamme toimivien virkamiesten toiminnan arvosteleminen ja kokoontumisvapaus kuuluvat länsimaiseen yhteiskuntaan. Myös vastarintaliikkeellä ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

kommunistisilla puolueilla pitää olla oikeus mielipiteidensä levittämiseen. Kieltämällä ja sensuroimalla toimitaan paradoksaalisesti juuri niin kuin näiden aatteiden kannattajien uskottaisiin itse toimivan valtaan päästyään. Se, että voit joutua huonosta käytöksestäsi tilille yhteisösi tai työnantajasi edessä, on aivan toinen asia. Sitäkään ei pidä sekoittaa juridiikkaan. Jokainen vastaa sanoistaan. Tyhmyys ei ole rikos.

Arvoisa puhemies! Jos kiihottaminen kansanryhmää vastaan -pykälää käytettäisiin oikeasti kuten se oli alun perin tarkoitettu eli väkivaltaan kiihottamiseen esimerkiksi muslimiä tai kristittyjä vastaan, se puolustaisi lainsäädännössä paikkaansa. Nyt sitä käytetään poliittisena aseena toisinajattelijoiden vainoamiseen ja sensuroimiseen. Toiminta ei eroa DDR:stä tai muista kommunistimaista millään tavalla. Sananvapaus joko on tai ei ole. Ei ole mitään siltä väliltä. Suomessa sitä ei tällä hetkellä ole, koska kansanedustajia on syyteharkinnassa sanomisistaan. Se tarkoittaa, että virkavalta on kansanvallan kimpussa, ja se on valtava ongelma. Ennakkosensuurikin on edelleen laissa jyrkästi kielletty, vaikka sitä ei nykyään katsellessa aina uskoisikaan. Virkavalta luo syytteillä pelon ilmapiiriä, jossa pelokkaimmat harkitsevat, uskallanko tätä tai tuota enää sanoa. Sääliä on, että pyydellään julkisesti anteeksi entistä elämää, jolla on noustu kansan suosioon ja sitä kautta edustamaan kansaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä perussuomalaisen tekemää lakialoitetta. — Kiitos.

18.11 Juha Mäenpää ps: Arvoisa herra puhemies! Nykyisin lakia kiihottamisesta kansanryhmää vastaan käytetään perusteettomasti kansalaiskeskustelun rajoittamiseen. Erityisesti kriittistä keskustelua maahanmuutosta pyritään saamaan sensuurin ja itsesensuurin piiriin entistä mielivaltaisemmilla laintulkintoilla. Tähän asti lähinnä valtamedia on pyrkinyt toimittamaan tuomioistuimen virkaa torjuttaessa kansalaisten niin sanotusti vääriä mielipiteitä maahanmuutosta. Kuitenkin maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien puolueiden menestys meillä ja muualla lännessä osoittaa, ettei valtamedia kykene enää manipuloimaan yleisöä tai pimittämään maahanmuuton haittoja.

Myös eduskunnalla on oma maahanmuuttokeskustelun itsesensuurin historiansa. Ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja kaikki eduskuntapuolueet perussuomalaisia lukuun ottamatta päättivät, ettei maahanmuuttokeskustelua niin sanotusti politisoitaisi, eli sitä ei saisi käsitellä kriittisesti. Kun nykyisin jopa Ruotsissa sikäläinen kokoomus pyytelee anteeksi maahanmuuttoa kritisoineiden vaientamista, Suomi uhkaa jäädä Euroopan peräjuntilaksi mielipidesensuurillaan.

Arvoisa puhemies! Vastuuta kansalaiskeskustelun suitsimisesta pyritään siirtämään entistä enemmän vaaleilla valitsemattomille virkamiehille. Virkamiehille ilmeisesti ajetaan erityisoikeutta suojautua kansalaisten kritiikiltä pyrkimällä kriminalisoimaan niin sanottu virkamiesten maalittaminen. Tätä pyrkii edistämään tänään lähetekeskusteluun tuleva lakialoite viranomaisten maalittamisen kriminalisoinnista. Käykö tässä niin, että siinä missä vaaleilla valitun poliitikon maahanmuuttokritiikki leimataan kiihottamiseksi ja vihapuheeksi, vaaleilla valitsematon virkamies saa veronmaksajien kustantamalla työajallaan sanoa poliittisia mielipiteitään ilman, että kansalainen saisi kritisoida tai parodioida niitä? Tällainen kehitys on virkamiesvallan kasvattamista kansanvallan kustannuksella. Linaan tähän loppuun pienen viisauden George Washingtonilta: ”Jos sananvapaus poistetaan, meitä saatetaan johtaa tyhminä ja hiljaisina kuten lampaista teurastettaviksi.” — Kiitoksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

18.14 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tuomarinohjeissa sanotaan: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan; sen kohtuuden tähden, joka laissa on, se hyväksytään.” Tänä iltana keskustellaan juurikin tästä aihepiiristä, onko joku laki oikeus ja kohtuus ja onko sillä oikeutus ja kansan hyväksyntä. Kaikki lainsäädäntövaltahan lopulta lähtee kansasta. Me olemme täällä kansan edustajina.

Täällä on kysytty sitä, mitä oikeushyvää tällä kyseisellä lain pykälällä suojellaan. Itse lähtisin tulkitsemaan sitä oikeushyvää sitä kautta, missä luvussa rikoslaissa tämä pykälä sijaitsee. Se sijaitsee luvussa, jossa käsitellään rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia. Tätä lakia täytyykin peilata sitä viitekehystä vasten, voiko jonkun teon kohdalla nyt vakavalla naamalla väittää, että tällainen rikos ihmisyyttä vastaan tai sotarikos olisi tapahtunut. Itse väittäisin, että useimmissa teoissa, jotka Suomessa tuomitaan kiihotuksena kansanryhmää vastaan, ei voi vakavalla naamalla sanoa, että olisi tapahtunut rikos ihmisyyttä vastaan tai sotarikos.

Sitä vastoin majesteettirikos, jonka edustaja Mäkynen toi aikaisemmin esille, on tähän aihepiiriin erinomainen ilmaisu kuvaamaan tilannetta, koska eduskunnassa oli Venäjän vallan aikaan useita nimenomaan majesteettirikoksesta tuomittuja kansanedustajia istumassa. Nyt sitten herää kysymys, onko tämä kiihottaminen kansanryhmää vastaan nyt EU:n vallan aikana se uusi majesteettirikos, josta tuomittuja kansanedustajia tässäkin salissa tulee istumaan jatkossa entistä enemmän.

Kun tätä nyt muutettavaksi esittämäämme lakia säädettiin ja se tuli voimaan, esitettiin pelko siitä, että sen nojalla noin periaatteessa kuka tahansa voidaan tuomita mistä tahansa kahdeksi vuodeksi vankilaan. Tämä syytös kuulosti silloin varsin absurdilta, mutta nyt Syyttäjälaitoksen politisoitumisen myötä nämä silloin erikoiset tulkinnot ovatkin jo raakaa todellisuutta, kuten olemme joutuneet kuulemaan.

Kiintoisa epäkohta tässä pykälässä on se, että tässä ei esitetä vaatimusta näiden herjaavien, solvaavien väitteiden valheellisuudesta vaan on täysin mahdollista, että tähän kahden vuoden vankeuteen tuomitaan henkilö täydestä totuuden puhumisestakin. Esimerkiksi yksilöön kohdistuvassa kunnianloukkauksessahan väitteen, joka esitetään, täytyy olla valheellinen. Jos se on totuudenmukainen, se ei täytä kunnianloukkauksen määritelmää. Nyt kun tämä pykälänä on niin epäselvä ja tulkinnanvarainen, niin oikeuskäytäntö ja lain perusteluiden ja esitöiden merkitys sen tulkinnassa saavuttavat suhteettoman suuren ja kestämättömän painoarvon.

Tulkinnassa on aina kysymys myöskin tulkitsijan persoonasta ja asenteista. Tulkintaa tekevät yksittäiset henkilöt. Tulkinnasta tulee helposti yksittäisen henkilön mielipide. Yksittäinen poliisimies voi päättää, jatketaanko tutkintaa rikoksista vaiko ei, ja poliisimies saattaa esittää julkisestikin poliittisia mielipiteitä, kuten näissä kansanedustajiin kohdistetuissa tutkinnoissa on ilmennyt.

Oikeusministeri Henriksson sanoi julkisuuteen kannan, että Raamatun ääneen lukeminen ei ole rikos. Tämä lausunto hämmensi minua suuresti, koska en ainakaan itse tiedä, onko se rikos. Miten ministeri voi tietää, onko se rikos? Ja nyt jos joku noudattaa hänen neuvoaan ja lukee Raamattua ääneen ja joutuukin siitä rikostutkintaan, voiko ministeri ottaa omille niskoilleen tähän henkilöön kohdistuvan syytteen? Käsitykseni mukaan se ei ole oikeusvaltiossa mahdollista.

Edustaja Vestman piti hyvän puheenvuoron monessa suhteessa, mutta erityisesti kiinnitin huomiota puheessa mainittuun kansainvälisten sopimusten liikkumavaraan. Liikkuma-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

varaa on, vaikka erilaiset perustuslaki-imaamit suurella voimalla toisin väittävät. Tämä muutos, jota nyt esitämme, on omista käsissämme.

Keskustelin Oikeusvaltioseminaarissa eilen, ja siellä sivuttiin tätä aihepiiriä siitä näkökulmasta, että erilaiset suurvallat käyttävät näennäisen vapaaehtoisia painostuskeinoja sosiaalisen median alustojen sisällön poistoon. Tätä toki tekevät Kiinan kaltaiset toimijat, mutta myös EU painostaa sosiaalisen median alustoja poistamaan sisältöä jopa ilman oikeuden päätöstä tällaisesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan vain tiettyjen ilmoitusten perusteella, joita esittävät erilaiset luotetut tahot. Suomenkin hallitus tukee tätä toimintaa, toisin kuin pääministeri Rinne kyselytunnilla virheellisesti väitti.

On totta, että sananvapauteen liittyvä lainsäädäntö on tulkinnanvaraista. Jos tämä esityksemme toteutettaisiin, silloinkin tulkittaisiin, onko tapahtunut lain tarkoittama rikoksella uhkaaminen tai toisen yllyttäminen rikokseen. Kuitenkin tätä tulkintaa tehtäisiin ymmärrettävältä ja terveeltä pohjalta, jonka kansalainen voisi paremmin ennakoida. Siksi kannattaisin lämpimästi tätä lakialoitetta, jonka aika on tullut.

18.20 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sananvapautta uhataan tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa monin eri tavoin. Kasvava vihapuhe ja verkkoviha rajoittavat varsinkin vähemmistöihin kuuluvien sananvapautta ja demokraattista osallistumista laajasti. Jyväskylän yliopiston tuoreen kuntaolitiikkaa tarkastelleen tutkimuksen mukaan naiset kärsivät vihapuheesta enemmän kuin miehet. Moni ei vihapuheen vuoksi uskalla lähteä ehdolle vaaleihin tai välttää tietoisesti tiettyjä poliittisia aiheita. Erityisesti maahanmuuttoon, yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset ovat sellaisia poliittisia teemoja, joita esillä pitävät ihmisoikeuksien puolustajat saavat usein kokea vihapuhetta ja verkkovihaa. Tämä ei ole uutta myöskään kansainvälisten tutkimusten mukaan, jotka osoittavat, kuinka rasismi ja naisviha kietoutuvat tiukasti toisiinsa.

Tämä käsittelyssä oleva lakialoite puhuu sananvapaudesta, mutta ei huomioi esimerkiksi YK:n rotusyrjinnän vastaista sopimusta, joka muun muassa vaatii kriminalisoimaan kaiken rodulliseen ylemmyyteen tai vihaan perustuvien aatteiden levittämisen ja rotusyrjintään kiihottamisen. Itse asiassa tämä lakialoite pyrkii siihen, että mahdollistettaisiin yhä kasvavissa määrin vapaa vähemmistöihin kohdistuva, solvaava, väkivaltainen puhe.

Eli kyseessä on lähinnä silmänsäätötempu, joka on meiltä ja muualta tuttu. Aloite pyrkii perustelemaan asiaansa sananvapaudella mutta sivuuttaa tarkoituksella esimerkiksi yhdenvertaisuuden sekä keskeisen YK:n ihmisoikeussopimuksen eli rotusyrjintäsopimuksen nimenomaiset vaatimukset tiettyjen tekojen kriminalisoimisesta, jotka ovat kansanryhmää vastaan kiihottamista koskevan pykälän taustalla. Lisäksi aloite sivuuttaa muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimukseen sisältyvän oikeuksien väärinkäytön kiellon eli sen, että ihmisoikeussopimuksen artikkelit eivät oikeuta toimintaa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin muu ihmisoikeussopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus.

Lisäksi tuo rajausta siitä, että pykälä koskisi vain muita viestejä kuin tietoja tai mielipiteitä, on epäselvä ja uhkaa tehdä koko pykälän tyhjäksi. Miten tätä tulkittaisiin? Millainen viesti jäisi näiden ulkopuolelle eli ei olisi sen enempää tietoa kuin mielipide? Tällaisen säännöksen sisältö jäisi siis puhtaasti tuomioistuinten tulkinnan varaan. Käytännössä tällainen tulkinnanvarainen rajausta uhkasi tehdä koko säännöksestä kuolleen kirjaimen, mikä toki lieneekin perussuomalaisten tavoite.

Sopii myös kysyä, mikä on intressi ja motivaatio tällaisen lakimuutoksen tekemiseen. Toisin kuin perussuomalaiset väittävät, sananvapaustilanne Suomessa ei ole ongelma,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

vaan maa on mittausten kärjessä sananvapauden toteutumisessa. Sen sijaan sananvapautta Suomessa uhkaa tällä hetkellä lähinnä sellainen verkossa leviävä rikollinen vihapuhe, ahdistelu ja häirintä, jolla pyritään pelottelemalla vaientamaan esimerkiksi ihmisoikeuksia puolustavia. Ei ole siis totta, että mitään ei saisi enää sanoa, vaikka äärioikeistoa lähellä olevat tahot näyttävät tehtailevan rikosilmoituksia vanhoista tv-sarjoista. Vihapuheen kriminalisoinnit eivät myöskään rajoita ärhäkästä, poliittista ja yhteiskunnallista kannanottamista. Kriittinen yhteiskunnallinen keskustelu on edelleenkin erittäin tervetullutta, ja itse asiassa itse toivoisin, että sitä kriittistä ja vihaistakin yhteiskunnallista keskustelua olisi paljon enemmän. On niin, että eriarvoisuus suututtaa ja vihastuttaa, ja pitää löytyä kanavia tämän viestin välittämiseksi.

Mielenkiintoista on, että kansanryhmää vastaan kiihottamista koskeva säännös ei vaikuta muodostavan ongelmia sananvapauden käytölle valtaosalle väestöstä. Myös aroista yhteiskunnallisista aiheista on siis mahdollista käydä ihmisarvoa kunnioittavaa keskustelua. Tuomioita säännöksen nojalla on annettu melko vähän, ja vaikka valtaosa väestöstä on esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jostain syystä lähinnä perussuomalaisille on näyttänyt muodostuvan vaikeaksi muotoilla esimerkiksi poliittisia kantojaan niin, ettei samalla solvattaisi kokonaisia kansanryhmiä esimerkiksi ihonväriin, uskontoon tai alkuperään nojavin rasistisin yleistyksiin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Maalittamista!]

18.25 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta voi päätellä, että sananvapaus on todellakin ajankohtainen keskustelunaihe ja sille on tilausta. Tuossa debatin yhteydessä kiinnitin huomiota edustaja Halla-ahon esiin nostamaan väitteeseen, johon nyt vielä palaan, kun totesitte puheessanne, että olisin ollut edustaja Immosta vuonna 2015 kivittämässä. Tämä väite tuli itseäni vastaan jossakin vaiheessa aiemminkin, ja tutkin vielä omia kirjoituksiani tuolta ajalta, enkä semmoista kivitysviestiä sieltä löydä. Toivon, että edustaja Immonen itse nyt kertoisi, missä ne kivet ovat lentäneet. Kirjoitin kyllä blogin maahanmuutosta niihin aikoihin, kun edustaja Immonenkin julkista keskustelua maahanmuuttopolitiikasta kävi, ja siinä yhteydessä totesin, että vihapuhe voi johtaa vihatekoihin, mutta en ollut nostamassa minkäänlaisia syytteitä enkä edes muistaakseni maininnut edustaja Immosta. Sen voi kyllä tarkistaa sieltä. En missään nimessä ole ollut väittämässä, että edustaja Immonen olisi syyllistynyt johonkin lainvastaiseen puheeseen. En syytä teitä, edustaja Halla-aho, vihapuheesta tämän lausunnon johdosta, mutta haluan nyt todeta sen, että tuo lausuntonne ei ollut totta.

Kun sananvapauskeskustelussa Raamatun siteeraaminen on viime päivinä ollut esillä ja jopa kiistanalaista, niin siteeraan nyt tässäkin yhteydessä Raamattua liittyen vihapuheeseen, jos puhemies sen sallii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No, ainakin nyt, ennen kuin olette siteerannut. [Naurua]

Nimittäin 2 000 vuotta vanhassa varsin laajaa arvostusta nauttivassa vuorisaarnassa Jeesus määrittelee vihapuheen suhteen viidenteen käskyyn, ”älä tapa”, kun hän sanoo näin: ”Teille on opetettu tämä isille annettu käsky: ’Älä tapa.’ Se, joka tappaa, on ansainnut oikeuden tuomion. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka on vihoissaan veljelleen, on ansainnut oikeuden tuomion. Samoin jokainen, joka sanoo veljelleen: ’Senkin hölmö’, on ansainnut Suuren neuvoston tuomion, ja se, joka sanoo: ’Sinä hullu’, on ansainnut helvetin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

tulen.” Aika kovia sanoja. No, tässä ei tietenkään Jeesus selittäessään tätä viidettä käskyä puhu maallisen lainsäädännön tuomioista, että minkälaisia tuomioita pitäisi asettaa maallisessa oikeudenkäynnissä henkilölle, joka haukkuu lähimmäistään, vaan puhuu ylipäänsä siitä eettisestä periaatteesta, että tällaisella pilkkaavalla ja kunniaa, nimenomaan kunniaa, loukkaavalla puheella on yhteytensä viidenteen käskyyn, jota hän selittää, eli tähän ”älä tapa” -käskyyn. Sen vuoksi itse olen edelleen juuri sitä mieltä, että kyllä vihapuheella on yhteytensä näihin vihatekoihin. Mutta tässä tietenkin puhutaan siitä, että lopulta me kaikki olemme ikään kuin Jumalan edessä samalla viivalla myös tämän viidennen käskyn suhteen.

No, itse olen tällä hetkellä todellakin kahdessa rikostutkinnassa epäiltynä tämän kyseessä olevan pykälän johdosta. Toinen tapaus koski kesäkuista tviittiäni ja toinen sitten 15 vuotta vanhaa pamflettiani, josta tehtiin rikosilmoitus elokuussa. Se, mikä tässä omalla kohdallani on kyllä hyvin hämmäntävää ja merkillistä, on se, että ei tuon tviitin kohdalla eikä myöskään pamfletin kohdalla mieleeni todellakaan edes tullut, että olisin rikkomassa jonkinlaista lakipykälää vastaan. Kaiken lisäksi poliisihan teki hyvin perusteellisen päätöksen juuri tästä pamfletista, että siinä ei ole aihetta esitutkintaan eikä olla syyllistytty rikokseen, mutta sen sijaan valtakunnansyyttäjän mielestä siinä taas oli aihetta. Mietin, että millä tavoin kansanedustaja, puhumattakaan tavallisesta kansalaisesta, voisi tietää, missä se raja menee, jos kerran poliisi perusteellisen selvityksen jälkeen on eri linjoilla kuin valtakunnansyyttäjä, eli viranomaisten kohdallakaan se ei näytä selvää olevan.

No, sananvapaus on todellakin moniarvoisen yhteiskunnan olemassaolon edellytys, ja sananvapautta pitäisi voida rajoittaa vain silloin, kun se on toisten oikeuksien tai yleisen turvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimhan on antanut sananvapauden käytön osalta merkitystä sille, onko ilmaisut esitetty vilpittömistä lähtökohdista vai onko sitten kysymys tällaisesta naamioidusta vihapuheesta, että ikään kuin vain käytetään joitakin ilmaisuja jonkinlaisen uhkauksen peitteenä. Niin kuin täällä on todettu nyt moneen kertaan, tälle vihapuhe-termille ei ole olemassa sellaista vakiintunutta määritelmää, jota voitaisiin sitten juridiikassa käyttää, eikä mielestäni sellaista lainsäädäntöä tule myöskään säätää.

Tämä kiihottamisrikoskriminalisointi merkitsee aina voimakasta puuttumista sananvapauteen, joka on turvattu niin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, YK:n yleissopimuksessa kuin perustuslaissamme. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sananvapaus todellakin suojaa paitsi sellaisia ilmaisuja, joita voidaan pitää myönteisinä ja vaarattomina tai yhdentekevinä, myös sellaisia, joita voidaan pitää huolestuttavina, häiritsevinä ja epäasiallisina. Mielestäni juuri näistä kysymyksistä, kuten vaikkapa maahanmuuttopolitiikasta, josta silloin vuonna 2015:kin oli puhetta, täytyy käydä keskustelua, käydä keskustelua samoin kuin myös koko tästä vihapuhetematikasta täytyy voida käydä keskustelua ja myös poliittista keskustelua, kansalaiskeskustelua, eikä niin, että sitten tuomarin edessä ratkotaan, mitä saa sanoa ja mitä ei saa sanoa. [Jukka Mäkynen: Juuri sen takia tämä lakialoite on olemassa!] Ja toisaalta todellakin sellainen uskonnollinen viestintä ja myös julistustyö, joka on väkivaltaista, hyökkäävää, pakottavaa tai perustuu jonkinlaiseen aivopesuun, ei ole sallittua Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan.

En itse tässä vaiheessa ota vielä kantaa tähän lakialoitteeseen, mutta kyllä hyvin vakavasti tätä myös pohdin. Tietysti kun koen olevani jollakin tavalla tällä hetkellä myös tämän pykälän kohteena ja siinä mielessä [Puhemies koputtaa] aika hämmäntyneenäkin tämän edessä, niin varmasti tähän vielä omakin kantani sitten ennen pitkää vielä selkiytyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

18.34 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katsoin, että on kohtuullista vastata, koska edustaja Räsänen on muutama kerta pyytänyt minulta täsmennyksiä aiempaan puheenvuorooni. Viitataan siis todellakin edustaja Räsänen vuonna 2015 julkaisemaan blogikirjoitukseen, josta KD-lehti, kristillisdemokraattien lehti, kirjoitti artikkelin, ja koska tämän artikkelin on kirjoittanut kristillisdemokraattien puoluesihtööri Asmo Maanselkä, niin tulkitsen, että tässä siteerataan edustaja Räsästäkin oikein. Tässä nimenomaan annetaan ymmärtää, että teidän blogikirjoituksenne on kannanotto Olli Immosen Facebook-päivityksestä nousseeseen kohuun, ja sen sijaan, että te puolustaisitte millään tavalla Olli Immosta näitä vihapuhesyöttöksiä vastaan tai vetoaisitte sananvapauteen, niin te kaikkien muiden silloisten keskustelijoiden tavoin toteatte, että vihapuhe on vaarallista, sillä se valitettavan usein johtaa vihatekoihin. No nyt te olette tänään ihan oikein korostanut sitä, että mitä on vihapuhe. Sitä ei ole määritelty, mutta neljä vuotta sitten se ei kuitenkaan näyttänyt teillekään olevan ongelma. Raamatussa sanotaan monien muiden viisaiden asioiden ohella, että tee toiselle niin kuin haluaisit itsellesi tehtävän, ja toivon, että me kaikki täällä noudatamme tätä korkeaa standardia.

18.35 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin löysin tämän KD-lehden Asmo Maanselän kommentin, jossa hän oli yhdistänyt tämän blogiini, mutta tuossa blogikirjoituksessani en puhu edustaja Immoesta, vaan puhuin yleisesti maahanmuuttopolitiikasta ja puhuin tästä vihapuheesta. Toki näitä puheita voi vielä jälkikäteenkin tarkistaa. Mutta vaikka olisin myös edustaja Immoesta puhunut ja häneen viitanut, varmasti sitä keskustelua silloin käytiin edustaja Immosen Facebook-päivityksen pohjalta, niin en kyllä mielestäni ole missään vaiheessa torjunut hänen oikeuttaan sananvapauteen. Eikö tällaista reipasta keskustelua esimerkiksi maahanmuuttopolitiikasta juuri pidäkin käydä, esimerkiksi erilaisten blogien ja some-keskustelun turvin, ja sallia toiselle se sananvapaus, vaikka olisikin itse eri mieltä? Ja siihen saa reagoida omissa blogeissaan ja omissa Facebook-päivityksissään, mutta ei pidä lähteä toista silti oikeuteen vetämään. Enkä ole sitä tehnyt, enkä ole edustaja Immosta kivittänyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ei mennä laajemmin debattiin, mutta edustaja Junnila siellä kovasti tuntui haluavan puheenvuoroa.

18.37 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun olen Naantalin auringosta, niin en malta olla etsimättä aurinkoon liittyvää sanomista myös Raamatusta. Täällähän on hyvin useasti sitä siteerattu, ja se näyttää olevan myös tutkinnan kohteena. Mutta puhutaan välillä vihasta. Nimittäin Suomessahan lainsäädännöllinen ratkaisu tuntuu olevan sitä, että poliitikko sanoo jotakin, sitten on tutkinta päällä ja seurauksena on todennäköisesti sakkoa. Mutta Raamatussa sanotaan: ”Vaikka vihastuttekin, älkää tehkö syntiä. Sopikaa riitanne, ennen kuin aurinko laskee.” Tätä voisi noudattaa tässäkin yhteydessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Marraskuussa on aurinko laskenut jo varhain. — Mennään puhujalistaan.

18.37 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan käsittelyssä perussuomalaisten eduskuntaryhmän lakialoite kiihottamisesta kansanryhmää vastaan säädetyn rikoslain pykälän muuttamisesta. Tämän lakialoitteen ensisijaisena sisältönä on mainitun pykälän täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

mentäminen siten, että rangaistavaksi jäisi lainkohdassa tarkoitettua esimerkiksi rodun, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen tai vammaisuuden nojalla muodostuvaa ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen tai tällaiseen tekoon yllyttäminen. Tiedon tai mielipiteen levittäminen ei olisi rangaistavaa. Tämä esittämämme muotoilu tekisi lainsäädännöstä tältä osin huomattavasti nykyistä täsmällisemmän ja tarkkarajaisemman ja siten selvästi vähemmän tulkinnanvaraisen.

Arvoisa puhemies! Viimeaikaisessa julkisessa keskustelussa on nähty moneen otteeseen, että uskonnollisen vakaumuksen, poliittisten mielipiteiden tai jopa heikkotasoisien huumorin esittäminen voivat johtaa rikosoikeudellisen prosessin tai esitutinnan käynnistymiseen. Pidän tätä tilannetta erityisen outona, varsinkin siitä syystä, että osa näistä tutkinnan kohteena olevista teoista on tehty vuosia tai jopa vuosikymmeniä sitten nykyisestä keskusteluilmapiiiristä hyvin selvästi poikenneissa olosuhteissa. Ja tämä kaikki on tapahtunut siitäkkin huolimatta, että länsimaaisessa oikeusjärjestelmässä taannehtivan lainsäädännön kieltä on yleisesti tunnustettu periaate.

Arvoisa puhemies! Vihapuheen hyvin epäselvä määritelmä on epätarkkuutensa vuoksi ongelmallinen ja johtaa aivan liian usein tarpeettomaan itsesensuuriin, vaikka sananvapautta pidetään täysin oikeutetusti länsimaisen yhteiskuntajärjestelmän merkittävänä kulmakivenä. Tulkinta siitä, onko jokin yksittäinen kannanotto yhä vailla selkeää määritelmää olevaa vihapuhetta vai ei, on jopa viranomaisille vaikeaa, puhumattakaan yksittäisestä kansalaisesta. Kuten tässä keskustelussa on useaan otteeseen todettu, on mielipiteiden julkittuomisen mahdollisuus demokraattisessa yhteiskunnassa erittäin tärkeää. Asiallisuus on siinä hyvä ohjenuora, mutta ei voida kuitenkaan edellyttää, että puhujan tai kirjoittajan tulisi pystyä ennakoimaan kaikki mahdolliset ja mahdottomatkin tulkinnat. Se on inhimillisesti katsoen täysin mahdotonta.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset haluavat korjata tämän lainsäädännöllisen epäkohdan, ja olemme siksi laatineet ja allekirjoittaneet tämän lakialoitteen. Toivon sille asianmukaista eduskuntakäsittelyä ja tietenkin sen myötä kansalaisten oikeusturvan parantamista.

18.41 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Olen huolestuneena seurannut viime aikoina Suomessa tapahtunutta kehitystä sananvapauden suhteen. Niin Euroopassa kuin Suomessakin menneinä vuosikymmeninä on pyritty poistamaan sananvapautta rajoittavia lakipykälä. Tämä on ollut luonnollinen kehitys Euroopassa erityisesti Berliinin muurin murtumisen jälkeen. Meidän tulisi jatkaa tällä kehityksen tiellä myös tulevaisuudessa, mitä tämä perussuomalaisten edustajaryhmän jättämä lakialoite osaltaan tukee. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että itseään sananvapauden, demokratian ja ihmisoikeuksien lähettiläinä pitävät voimat haluavat viedä kehitystä täysin päinvastaiseen suuntaan. Valtiovallalle halutaan antaa entistä suurempi rooli määrittellä, mitä yhteiskunnassa saa puhua ja mistä puheesta tuomioistuimien kutsuu puhujaa. Näin ei saa olla.

Arvoisa puhemies! Sananvapauden turvaaminen arkojenkin asioiden käsittelyn osalta on yhteiskunnan vakauden kannalta äärimmäisen tärkeää. On turhan yksioikoista ajatella, että voimakasta kritiikkiä sisältäviä puheenvuoroja hiljentämällä saisimme paremman yhteiskunnan. Jos näitä puheenvuoroja hiljennetään, seurauksena saattaa olla yhä epävakampi yhteiskunta, jossa kansalaisten luottamus viranomaisiin kaikkoo. Sananvapauden on tarkoitus suojata kansalaisia vaihtuvien päättäjien mielivallalta, ja sen tarkoituksen turvaamiseksi meidän tulisi ponnistella entistä tarmokkaammin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

Arvoisa puhemies! Hälyttävimpiin esimerkkeihin sananvapauden nykytilasta Suomessa lukeutuu oikeuskanslerin kehoitus poistaa vanhoja nettikirjoituksia jo ennakoivasti, jotta niistä ei tulisi tuomioita. Tämä tuo mieleeni vahvoja kaikuja sensuurista ja aivan muunlaisista valtioista kuin Suomi on. Ilman, että sananvapauslakia on edes vielä lähdetty kiristämään, kansalaisia uhkaillaan poistamaan mielipiteitään rangaistuksen uhalla. Poistettavaksi joutuisivat uhkailujen perusteella ennen kaikkea ne mielipiteet, jotka eivät miellytä valtaapitäviä. Tämä muistuttaa historiallisia käskykirjeitä, joissa hallitsija saattoi asettaa kielleyksi oman valtansa kritisoinnin. Se ei saa olla kehityssuuntana, kun keskustellaan sananvapaudesta vapaassa yhteiskunnassa, kuten Suomessa.

Tavoitelkaamme siis ennen kaikkea sananvapauden käsitteen laajentamista sen sijaan, että lähdetään ajamaan Suomea kohti loputonta sensuurin ja hiljentämisen tietä. Siltä tieltä ei nimittäin ole paluuta. — Kiitos.

18.43 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa herra puhemies! Minulla on enemmän tällaista filosofista pohdintaa. Siellä laidalla — minä olen pahoillani, en muista edustajan nimeä — tuotiin esille tämä, että miksi vähemmistöjä suojataan enemmän tässä sananvapauskysymyksessä. Tässä oli tämä, että miksi kantaväestöä kohtaan voidaan sanoa kovemmin kuin vähemmistöjä kohtaan. Jos minä nyt en ala jotenkin niitä YK:n ihmisoikeus- tai Euroopan ihmisoikeussisältöjä referoimaan, koska minusta tuntuu, että siinä meillä taitaa ehkä olla erimielisyyksiä, niin ehkä minä yritin niin kuin miettiä tätä, kun kehoitettiin miettimään, niin onhan meillä niin kuin... Hyvinvointivaltion ajatushan kiteytyy siihen, että tasa-arvo ei periaatteessa meidän yhteiskunnassamme ole sitä, että kaikki saavat täsmälleen saman, vaan että jotenkin pyritään huomioimaan ihmisten tarpeet. Esimerkiksi jos vaikka miettii meidän hyvinvointivaltion rakennetta: Kyllähän meidän koulutuskin menee siten, etteivät kaikki käy samoja välttämättömiä kursseja, ja jos joku tarvitsee enemmän apua, niin hänelle annetaan. Meidän verotus on progressiivinen, mikä tarkoittaa sitä, että ne, jotka pystyvät maksamaan enemmän, maksavat sitä. Palvelut menevät tarpeen mukaan, etuudet menevät. Mitä minä yritän tällä sanoa, on ajatus siitä, että vähemmistöjen suoja on suurempi. Sehän pohjautuu ihan [Mauri Peltokankaan vastauspuheenvuoropyyntö] meidän arvostukseen sitä kohtaan, että ne, jotka tällä hetkelläkin kohtaavat enemmän vaikka syrjintää — vaikka sitten sen ulkonäkönsä tai minkä takia tahansa — niin heille pitää enemmän sitä suojaa tarjota. Tämä ajatus siitä, että mitä tasa-arvo on, niin minua ihan kiinnostaisi kuulla, että ajatteletko te näissä muissakin asioissa niin, että se on täsmälleen jokaiselle saman verran, vai siten, että pitäisi katsoa laajemmin, miten me suojelemme niitä ihmisiä, jotka sitä suojelua tarvitsevat enemmän. Tästähän se ajatus lähtee. Tämä on hyvinvointivaltion perusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Annetaan vastauspuheenvuoro, edustaja Peltokangas, mutta ei mennä laajemmin debattiin.

18.45 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähemmistöryhmistä en puhunut mitään, elikkä edustaja Forsgrén voisi tietysti — no joo. Pyysin miettimään. Lausuin: ”Lause, joka syntyperäisiä suomalaisia koskevana ei anna aihetta edes syyteharkintaan, johtaa tuomioon, kun se koskettaa toista kansallisryhmää.” Tässä eduskuntasalissa, edustaja Forsgrén, laaditaan lakeja kaikille suomalaisille tasavertaisesti. Aivan kaikille tasavertaisesti. Tässä salissa ei eritellä, kenelle on vähemmän ja kenelle on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

enemmän. Jos te olette saanut sellaisen käsityksen, niin kehotan korjaamaan käsityksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan.

18.45 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Aloitteessa esitetään, että rikoslain 11 luvun 10 § muutetaan siten, että rangaistavaksi jää ainoastaan lainkohdassa tarkoitettua ryhmää vastaan tehtävällä rikoksella uhkaaminen sekä tällaiseen rikokseen yllyttäminen. Lisäksi aloitteessa esitetään lainkohdan muuttamista siten, ettei rangaistusvastuu enää jatkossa koske tiedon tai mielipiteiden asettamista yleisön saataville, levittämistä yleisön keskuuteen ja pitämistä yleisön saatavilla. Rangaistusuhka liitettäisiin siten jatkossa ainoastaan muihin viesteihin kuin tietoihin ja mielipiteisiin.

Pidän hyvänä sitä, että perussuomalaiset ovat tehneet tämän lakialoitteen tämän 11 luvun 10 §:n muuttamisesta ja pääsemme keskustelemaan tästä asiasta. Sananvapaus on demokraattisessa valtiossa tärkeä tehtävä ja oikeus, mikä on meidän perusoikeus. Lain on oltava myös sellainen, joka kestää aikaa ja myöskin tulkitsemista eri ajassa. Meidän pitää pystyä uusimaan lainsäädäntöämme, jos me toteamme siellä epäkohtia. Ja tämä rikoslain kohta ei enää vastaa nykyajan haasteisiin ja tarpeisiin. Meillä on poliisilla paljon tehtäviä, joihin heitä oikeasti tarvitaan ja myöskin tuomioistuimilla paljon tehtäviä, mihin heidän resurssejaan pitäisi kohdentaa. Nyt tällä hetkellä voidaan nostaa epäilyjä ja jopa rikossyytteitä asioista, mielipiteistä, joita on ilmaistu toisessa ajassa, toisessa kontekstissa.

Nykyinen laki on monitulkintainen ja epäselvä. Se voi jopa hankaloittaa epäkohtien esille tuomista, jos pelätään, että siitä saa itse syytteen niskaan. Esimerkiksi viime päivinä on ollut julkisuudessa epäkohtia ja on ihmetelty, miksi ei asia ole noussut yleiseen tietoisuuteen tai edes päättäjien tietoisuuteen tai miksi siihen ei ole reagoitu. Onko pelätty sitten leimaamista, vai mitkä ovat ne taustasyt, miksi ei ole nostettu asioita esille?

Emme saa antaa meillä olla sellaisia toimimattomia lakeja, jotka estävät meillä epätaroituksenmukaisesti sananvapautta. Pitää kunnioittaa ja muuten käyttää hyviä tapoja. Kiihottamista väestöryhmiä kohtaan ei tietenkään pidä sallia, mutta on hyvä, jos tätä pystytään tarkastelemaan, ja toivottavasti tämä asia myöskin otetaan käsittelyyn. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.